

Perhetyön merkitys lastensuojelun perheissä Laukaassa

Tanja Peränen

Opinnäytetyö

Kesäkuu 2016

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Sosiaalialan koulutusohjelma, ylempi AMK

Perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen

Tekijä(t) Peränen, Tanja	Julkaisun laji Opinnäytetyö, ylempi AMK	Päivämäärä Kesäkuu 2016
	Sivumäärä 81	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Perhetyön merkitys lastensuojelun perheissä Laukaassa		
Tutkinto-ohjelma Sosiaali- ja terveysalan, ylempi AMK. Perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen		
Työn ohjaaja(t) Asta Suomi, Johanna Moilanen		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen kehittämissuunnitelma, jonka tarkoituksena oli kehittää Laukaan lastensuojelun perhetyötä vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita sekä jäsentää ja ryhdyttää työkäytänteitä Laukaan perhetyössä. Tarve kehittämiselle nousi Laukaan perhetyöntekijöiltä. Perhetyöntekijät olivat huomanneet, että asiakasperheet eivät ole riittävän tietoisia lastensuojelun perhetyön työskentelyn tavoitteista.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli strukturoidulla asiakastytytyväisyyskyselyllä selvittää Laukaan lastensuojelun perhetyön toteutumista ja työskentelyn merkitystä lastensuojelun perhetyön asiakkaille.</p> <p>Kehittämissuunnitelmassa toteutettiin laadullista ja määrällistä tutkimusta rinnakkain. Tutkimusaineisto koostui Laukaan lastensuojeluperheiden 12 vanhemmalle, viidelle yli 15-vuotiaalle lapselle ja kahdeksalle 7-12-vuotiaalle lapselle jaetusta paperikyselystä. Paperikysely toteutettiin syksyllä 2015.</p> <p>Tutkimustuloksissa nousi esiin, että tavoitteiden määrittely ja niiden tarkastelu eivät ole toteutuneet kaikissa lastensuojelun perheissä. Kaikki vastaajat kokivat, että tavoitteiden määrittely ja niiden tarkastelu on tärkeää työskentelyn kannalta lastensuojelun perhetyössä. Tulosten mukaan, on erityisen tärkeää tarkistaa, että perheet ovat ymmärtäneet, mihin perhetyöllä pyritään vaikuttamaan ja mitä se vaatii heiltä itseltänsä.</p> <p>Kehittämissuunnitelma- ja lopetuslomakkeilla voidaan ryhdyttää ja jäsentää perhetyön tarkoitusta niin perheelle kuin työntekijöille. Lomakkeiden avulla tavoitteet tulee myös määriteltä kaikille perheille, joka takaa asiakkaille laadukkaamman ja tasavertaisen palvelun.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
lastensuojelu, lastensuojelun perhetyö, asiakaslähtöisyys, perhetyön merkitys		
Muut tiedot		

Author(s) Peränen, Tanja	Type of publication Master's thesis
	Number of pages 81
Title of publication The significance of family work for the families of child welfare services in Laukaa	
Degree programme Master's Degree Programme in Social Services	
Supervisor(s) Suomi, Asta and Moilanen, Johanna	
Assigned by	
<p>Abstract</p> <p>The thesis was an investigative development study. The purpose was to develop the family work of the child welfare services in Laukaa so that they would better respond to the clients' needs. Furthermore, the purpose was to streamline the work practices in the family work in Laukaa. The need for the development study was expressed by the family workers in Laukaa. The family workers had noticed that the client families were not sufficiently aware of the objectives of family work in child welfare services.</p> <p>The aim of the thesis was to examine both how family welfare work in Laukaa was carried out and what the significance of the work was for the clients of child welfare services. This was done by using a structured client satisfaction questionnaire.</p> <p>In the development study both qualitative and quantitative research methods were used. The data comprised of a paper questionnaire given to 12 parents, five over 15-year-old children and eight 7–12-year-old children. The survey with the paper questionnaire was implemented in the fall of 2015.</p> <p>The results showed that the definition and analysis of objectives had not succeeded in all the child welfare families. All the respondents felt that this would be important in family work. According to the results, it is especially important to ascertain that the families have understood the aims of family welfare work and what it requires from the families themselves.</p> <p>The planning and conclusion forms devised as part of the development work can be used to highlight and define the purpose of family work for the families as well as for the workers. With the help of these forms, the objectives can be defined to all the families, which</p>	
Keywords/tags (subjects) child welfare, family work in child welfare, client-oriented approach, significance of family work	
Miscellaneous	

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ	1
1 JOHDANTO	3
2 LASTENSUOJELUN PERHETYÖ	5
2.1 Lastensuojelun avohuollon tukimuotona tehtävän perhetyön historia	8
2.2 Lastensuojelun perhetyötä säätelevät lait	9
Sosiaalihuoltolaki	9
Lastensuojelulaki	11
2.3 Perhetyön saatavuus	13
3 KEHITTÄMISTYÖ TAUSTA	14
4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN	18
4.1 Kehittämistyön tavoitteet	19
4.2 Kehittämisprosessi	21
4.3 Kyselytutkimuksen ja kehittämistyön yhdistäminen	23
4.5 Tutkimustulosten analysointi	27
5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	30
5.1 Lastensuojelun avohuollon tukimuotona tehtävän perhetyön merkitys lastensuojelun perheille	30
5.2 Tavoitteellinen perhetyö	38
5.3 Perheiden tyytyväisyys perhetyön työskentelystä	40
6 PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN LAUKAAN PERHETYÖSSÄ KYSELYTUTKIMUKSEN POHJALTA	50
7 POHDINTA	52
7.1 Kehittämistyön prosessin arviointia	52
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	54
7.3 Kehittämisehdotuksia	56
7.4 Pohdintaa omasta roolista kehittämisprosessissa	60
LÄHTEET	63
Liite 1. Laukaan lastensuojelun perhetyön suunnitelman malli	69
Liite 2. Laukaan lastensuojelun perhetyön lopetus malli	73

Liite 3. Kyselyn saatekirje	75
Liite 4. Laukaan lastensuojelun perhetyön asiakaskysely 7-12 vuotiaille lapsille....	76
Liite 5. Laukaan lastensuojelun perhetyönasiakaspalaute	78

KUVIOT

Kuvio 1. Kehittämisprosessin kuvaus.....	22
Kuvio 2. Analysoinnin avaaminen.....	29
Kuvio 3. Perhetyöntekijän työskentelyn merkitys perheelle.....	33
Kuvio 4. Perhetyön hyöty perheelle.....	34
Kuvio 5. Perhetyöntekijän tapaamisen määrä	42
Kuvio 6. Lapsen kokemus perhetyön työskentelystä.....	45

1 JOHDANTO

Avohuollon tukimuotona tehtävää lastensuojelun perhetyötä tehdään Suomessa hyvin monella tapaa, ja se on yksi tärkeimmistä tukitoimista, joita lastensuojelun avohuollossa käytetään. Sen merkityksestä puhutaan kuitenkin vähän. Oikea-aikaisella avulla voidaan ehkäistä lapsen huostaanotto sekä saada sujuvuutta lastensuojelun perheiden arkeen. Joskus perhetyöstä muodostuu lapsen koko lapsuuden ajan kestävä, välttämätön ja jatkuva arjessa selviytymisen tukitoimi.

Viime vuosina mediassa on arvosteltu perhetyötä hyvin negatiivisestikin traagisten perhesurmien vuoksi ja tuotu esiin, että apu ei ole riittävää. Usein perhesurmien taustalla on mielenterveys-, parisuhde- ja elämänhallinnan ongelmat, jotka johtuvat päihteiden käytöstä ja taloudellisista ongelmista. Lastensuojelun keskusliitto tuo esiin, että on erittäin tärkeää suojella lasta varhaisessa vaiheessa. Avun tulee olla monipuolista, pitkäjänteistä ja riittävän tiiviistä. (Lapsi 2018- Lastensuojelun keskusliiton strategia 2014–2018, 5.) Median esiin tuomat tapahtumat laittavat väistämättä lastensuojelun ammattilaisia pohtimaan, miten lapsiperheitä voidaan auttaa paremmin ja kuinka pahoinvointiin voidaan reagoida nopeammin.

Laukaan kunta on noin 18 800 asukkaan maaseutumainen kunta. Lastensuojelun perhetyötä järjestettiin Laukaassa 106:ssa eri perheessä vuonna 2013. Vuonna 2014 lastensuojelun perhetyötä järjestettiin 92 perheelle. Lastensuojelun perheiden määrä suhteutettuna väkilukuun on pienentynyt, koska Laukaan perhetyössä on panostettu ennaltaehkäisevään työskentelyyn. Lastensuojelun perheiden määrä tulee myös pienenemään uuden sosiaalihuoltolain tuoman muutoksen mukaisesti. Jatkossa on tarkoitus vähentää lastensuojelutyön tarvetta parantamalla yhdenvertaisuutta ja antamalla apua matalalla kynnyksellä. Laukaan kunnassa huostaanottojen määrä on pienentynyt.

Vuonna 2013 huostaan otettuja lapsia oli 20. Kiireellisesti sijoitettuja lapsia oli viisi, kun vuonna 2014 huostaan otettuja lapsia oli 17 ja kiireellisiä sijoituksia yksi. (Laukaan Sosiaali Effican tietokanta 2015.)

Avohuollon asiakkaana oli 80 269 lasta ja nuorta. Asiakasmäärä on lisääntynyt vuodesta 2013 1, 4 %. Kasvua selittää osittain lastensuojelulain mukainen tavoite ennaltaehkäisevän palvelun lisäämisestä ja madalletusta ilmoituskynnyksestä. Asiakasmäärät ovat nousseet tasaisesti viime vuosina. (Kuoppala & Säkkinen 2015, 9-10.) Heino, Kuoppala & Säkkinen (2005) tuovat esiin, että asiakasmäärän lisääntymiseen vaikuttaa myös se, että yhä useammat kunnat antavat tietoja tilastoihin ja tilastoinnin ja tiedonkeruu ovat kehittyneet. Todelliset muutokset lasten arjessa ovat näkyneet palvelujärjestelmässä tapahtuneista muutoksista, kuten oppilashuollon ja varhaisen puuttumisen tehostamisena sekä perhetyön lisäämisenä. Työmenetelmiä muuttamalla ja palvelujärjestelmän toimivuutta tehostamalla kunnissa on pystytty osittain vastaamaan perheiden lisääntyneeseen pahoinvointiin. (Mts. 18–19.)

Kuntalaisten kokemukset ja mielipiteet ovat tärkeä osa palveluiden kehittämistä ja siksi on tärkeä kerätä heiltä tietoa lastensuojelun perhetyön kehittämistä varten. On ymmärrettävä asiakkaiden tarpeet, jotta palveluiden kehittämisellä voidaan vastata asiakkaiden tarpeisiin. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011a, 73; Siltaniemi, Perälähti, Eronen, Särkelä & Londén 2009, 18–19; Haverinen, Ilmarinen & Westman 2008, 146; Westman & Muuri 2008, 37.)

Tutkimuksen tavoitteena on tutkia Laukaan lastensuojelun perhetyön tavoitteellisuutta, oikea-aikaisuutta, tyytyväisyyttä sekä perhetyön merkitystä perheille. Tarkoituksena on kehittää lastensuojelun perhetyöhön aloitus -ja lopetuskaavakkeet, joita käytetään jatkossa lastensuojelun perhetyön työvälineinä. Valitsin perhetyön merkittävyyden näkökulman siksi, että tarve tutkimukseen nousi omasta työyhteisöstäni eli Laukaan perhetyön tarpeesta selvittää perhetyön merkittävyyttä lastensuojelun perhetyön perheissä. Lastensuojelun perhetyön merkityksen tutkimisella voidaan mielestäni tehostaa perhetyön suunnitelmallisuutta, tavoitteita ja palvelumuotoja.

2 LASTENSUOJELUN PERHETYÖ

Sosiaalialan ammattilaiset pitävät perhetyötä hyvinkin itsestään selvänä, mutta perheille se ei ole yhtä selvää. Perheiden ympärillä toimii myös hyvin monenlaisia toimijoita ja heidän käsityksensä perhetyöstä ovat monenlaisia. (Hovi-Pulsa 2011, 58–59.) Myllärniemi (2007) tuo myös esiin, että perhetyön käytännöt, käytettävät käsitteet, koulutustausta ja työntekijöiden nimikkeet ovat kirjavia. (Mt. 5.)

Kaupunkien ja kuntien sisällä on suurta vaihtelua lastensuojelun määrittelyssä, toiminnassa, palveluissa ja yhteistyörakenteissa. Kirjavien käytänteiden vuoksi lapset joutuvat eriarvoiseen asemaan sen mukaan missä he asuvat. Lakien avulla pyritään yhdenmukaistamaan kirjavia käytänteitä ja jäsentämään lastensuojelun prosessin (Bardy & Heino 2014, 26.) Työnkuvat ovat muokkautuneet kuntien omista tarpeista. Kunnat ovat kehittäneet erilaisia menetelmiä ja työtapoja hyvin itsenäisesti, eikä niiden tuomia kokemuksia ole juuri vaihdettu. Lastensuojelun perhetyö sisältää hyvin monenlaista toimintaa, mutta työskentely on aina muutokseen tähtäävää, tavoitteellista työskentelyä. Tarkoituksena on lisätä lasten ja perheiden hyvinvointia. (Reijonen 2005, 7, 9–10.)

Perhetyön muodostumiseen ovat vaikuttaneet niin historialliset kuin nykypäivän kulttuurilliset näkemykset perheestä ja sen yhteiskunnallisesta merkityksestä. Perhettä kuvaamaan ei ole kuitenkaan löytynyt yksiselitteistä määritelmää. 2000-luvulla aloitettiin keskustelu hoivavastuusta ja tämän pohjalta pohdittiin, kenelle kuuluu vastuu lapsista. Samalla pohdittiin myös, ketkä voivat muodostaa perheitä. Perhemallikeskustelua käydään tänä päivänäkin niin ihmisten arjessa kuin yhteiskunnallisissa instituutioissakin. Tämä keskustelu haastaa väistämättä myös perhetyöntekijät pohtimaan, miten tarjota oikea-aikaista tukea erilaisiin perheisiin. (Rönkkö ym. 2010, 9.)

Vastuu lapsen hyvinvoinnista on ensisijaisesti vanhemmilla, mutta lastensuojelun perhetyön tehtävä on tukea vanhempia kasvatustehtävässä. (Ikonen 2013, 23). Lain tuoman oikeuden mukaisesti on myös turvattava lapsen etu puuttumalla perheen yksityisyyteen tarvittaessa. (Hovi-Pulsa 2011,

63). Lasta tulee suojella itseltä tai hänen vanhemmiltaan silloin kun uhka tai haitta kohdistuu suoranaisesti lapseen. (Kananoja, Lahtinen, Marjamäki, Laiho, Savimäki, Karjalainen & Seppänen 2007, 137). Perheen haasteet ja ongelmat voivat liittyä perheen elämäntapaan, vanhemmuuteen tai johonkin muuhun syyhyn, jonka seurauksena perheen hyvinvointi on ollut pitkään uhattuna. Lastensuojelun perhetyö voi olla ennaltaehkäisevää, korjaavaa tai kriisityötä. Työskentelyn aikana perheiden tilanteet voivat vaihdella. Ehkäisevänä alkanut työskentely voi muuttua työskentelyn aikana lastensuojelun perhetyöksi. (Rönkkö ym. 2010, 34.)

Lastensuojelun perhetyö on avohuollon tukitoimi, joka on tarkoitettu lastensuojelun asiakkaana oleville 0–18-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen. Työskentely tapahtuu pääsääntöisesti perheiden kotona. (Kivelä, Liukkonen & Niemi 2015, 269.) Perhetyö on pääsääntöisesti kasvokkain tehtävää vuorovaikutukseen liittyvää auttamistyötä. (Mustajärvi 2008, 8).

Lastensuojelun perhetyötä voidaan myöntää perheisiin sosiaalityöntekijän toimesta. Sosiaalityöntekijä tekee työskentelyn aloituksesta lähetteen perhetyöhön. (Rönkkö ym. 2010, 34.) Sosiaalihuoltolaki uudistui vuonna 2015, minkä myötä lastensuojelun perhetyön nimike muuttuu tehostetuksi perhetyöksi, jotta se erottuu sosiaalihuoltolain mukaisesta perhetyöstä. (Kivelä, ym. 2015, 253.)

Lastensuojelun perhetyön aloitus voi tapahtua vanhempien tai lapsen omasta toimesta, mutta viranomaisella on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli hänellä herää huoli lapsen hoidosta ja huolenpidosta tai kehityksestä. (Kivelä ym. 2015, 249.) Lastensuojelun perhetyön avulla pyritään edistämään ja tukemaan lapsen myönteistä kehitystä sekä vahvistamaan ja tukemaan vanhempien, huoltajien ja lapsen kasvatuksesta ja hoidosta vastaavien henkilöiden kasvatuskykyä. Lastensuojelun perhetyötä tehdään yhdessä vanhempien kanssa. (Ikonen 2013, 133.) Hurtig tuo tutkimuksessaan (2003) esiin, että perhetyön taustalla on vaikutus huostaanottojen ja sijoitusten vähentämisessä ja taloudellisuudessa. Perhetyön katsotaan olevan kannattavampaa, mikäli sillä voidaan vähentää sijoitusten ja huostaanottojen määrää. (Mts. 2003, 26.)

Ennen lastensuojelun perhetyön aloitusta tai työskentelyn alussa lasten asioista vastaava sosiaalityöntekijä on vastuussa siitä, että perheessä aloitetaan arviointijakso. Arviointijakso tulee aloittaa seitsemän päivän kuluessa siitä, kun yhteydenotto on tapahtunut sosiaalitoimeen. Arvioinnin tulee valmistua kolmen kuukauden sisällä. (Erityistä tukea tarvitseva lapsi, Lastensuojelun käsikirja 2016.) Tukitoimet tulee aloittaa viipymättä lastensuojelun tarpeen tullessa esiin. (LSL 30.12.2014 / 1302 §.34.) Perhetyö on vapaaehtoista, mutta usein sosiaalityöntekijä velvoittaa perheen ottamaan tukitoimia vastaan, koska lastensuojelun perhetyön avulla pyritään vähentämään huostaanottoja sekä tuomaan näkyväksi perheen vaikeat tilanteet. (Järvinen ym. 2012, 12.)

Lastensuojelun perhetyölle määritellään asiakassuunnitelman neuvottelussa aina asiakassuunnitelma ja tavoitteet yhdessä perheen, sosiaalityöntekijän ja perhetyöntekijän kanssa. Tarvittaessa neuvotteluun voidaan ottaa mukaan myös muita perheen kanssa työskenteleviä tahoja. Lastensuojelun perhetyön tavoitteeksi määritellään usein vanhemmuuden tukeminen, lapsen yksilöllinen tukeminen sekä kodin olosuhteiden muuttaminen jonkin osa-alueen osalta. (Järvinen ym. 2012, 82.)

Lastensuojelun perhetyön työskentelyä määrittelee perheiden erilaisuus ja heidän tuen tarpeensa. Perhetyö voi painottua yksittäiseen perheenjäseneen tai koko perheeseen. (Uusimäki 2005, 25.) Lastensuojelussa tuleekin pohtia tarkoin asiakkaan määrittelyä, onko asiakkaana koko perhe, lapsi, perheen erilaiset, vanhempi, vanhemmat vai laajempi sosiaalinen verkosto. (Pohjola 2010, 36.)

Lastensuojelun perhetyötä tekevät sosionomit sekä lähihoitajat. Tarpeen mukaan tehdään työparityöskentelyä. Työskentely molemmissa ammattiryhmissä on arjen tukemista, ohjausta ja neuvontaa, mutta niiden painotus on erilainen. Sosionomien työ painottuu ohjaukseen ja neuvontaan, lähihoitaja auttaa arjessa selviytymisessä, lapsen hoidossa ja kasvatuksessa. (Kivelä ym. 2015, 269.)

2.1 Lastensuojelun avohuollon tukimuotona tehtävän perhetyön historia

Lastensuojelun perhetyön historia ulottuu sodan jälkeiseen Suomeen, jolloin alkoivat ensimmäiset Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestämät kodinhoitajan kurssit. Perhetyön juuret Suomessa tulevat julkisen puolen ja politiikan tuomasta huolesta lasten psykologisesta pahoinvoinnista, jonka seurauksen lähdettiin kehittämään uutta perhelähtöistä työskentelymallia. Perhetyön idea Suomeen tuli Ruotsista yhdyskuntatyön vanavedessä. 1976 aloitettiin Suomessa kokeilemaan tehostettua perhetyötä moniongelmaisille perheille Mannerheimin lastensuojeluliiton ja sosiaalihuollon toimesta. Tehostetun perhetyön malli levisi nopeasti suomessa. (Reijonen 2005; 8.-9. Kuronen & Laitinen 2010, 70–71.)

Vuonna 1980 palvelua oli tarjolla 80 kunnassa. Samaan aikaan myös kodinhoitajan työ muuttui enemmän keskustelelevammaksi ja osallistavammaksi ja sitä tehtiin tarveharkintaisesti. Vuodesta 2003 lähtien suunta on muuttunut siten, että kunnat tarjoavat valikoivampaan perhetyötä. (Kuronen ym. 2010. 70–71.)

Lastensuojelun laitospalveluiden muutos 1980–1990 luvun taitteessa merkitsi sitä, että avohuollollista lastensuojelutyötä tehtiin enenevässä määrin laitoksesta käsin. Viime vuosikymmenen loppupuolella kunnat palkkasivat perhetyöntekijän nimikkeellä työntekijöitä sosiaalitoimistoon. (Reijonen 2005, 8.-9.) Lastensuojelulaki 1984 korosti lapsen etua ja hänen ongelmiinsa puuttumista. Laki painotti muita tukemisen ja puuttumisen keinoja huostaanoton rinnalle, minkä myötä avohuolto vahvistui. (Pösö 2007, 66–67.)

Yesilova (2007) tuo esiin, että tämän päivän perhetyöllä on ainakin kaksi juurta. 1940-luvulta lähtien Väestöliiton avioliittoneuvola ja Kirkon perheasiain toimisto ovat työskennelleet avioparien kanssa, ja tavoitteena on ollut tasapainoinen perhe-elämä ja avio-onni. Toinen juuri Yesilovan mukaan on kasvatustieteiden neuvola. Mannerheimin lastensuojeluliitto perusti ensimmäinen kasvatustieteiden neuvolan vuonna 1925, mutta toiminta jäi lyhytaikaiseksi. Toiminta

aloitettiin sodan jälkeen uudelleen avaamalla hoitokoteja ja pitämällä luentotilaisuuksia.

1950-luvulla painotettiin avohuoltoa, ja valtio alkoi myöntää valtionavustuksia kasvatustilaisuuksille, minkä seurauksena kasvatustilaverkosto laajeni nopeasti. Työskentely tällöin oli lapsikeskeistä, eikä vanhempia tai perheitä kohdeltu tasavertaisina jäseninä vaan heille annettiin kasvatuksellisia ohjeita ja neuvoja. Suomalainen perhepolitiikka sai hyvinvointivaltion kehityksen myötä uuden vaiheen 1970-luvulla. Valtio ja kunnat ottivat vastuuta sosiaalipalveluiden järjestämisestä. Sosiaalihuoltolaki tuli voimaan 1984, minkä seurauksena kunnallinen sosiaalitoimi sidottiin valtiolliseen suunnittelujärjestelmään. (Mts. 2007, 43–47.)

2.2 Lastensuojelun perhetyötä säätelevät lait

Suoraan perhetyötä säätelevää lakia ei ole olemassa, mutta sosiaalialan lait, asetukset sekä ohjaavat dokumentit vaikuttavat sen toteuttamiseen. Perhetyötä ohjaavat kunnat, valtioneuvosto, eduskunta, sosiaali- ja terveysministeriö, terveyden ja hyvinvoinnin laitos sekä aluehallintovirastot. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 49.)

Sosiaalihuoltolaki

Köyhäinhuolto lain tilalle tuli vuonna 1956 huoltoapulaki, joka kumoutui uuden sosiaalihuoltolain tullessa voimaan vuonna 1984. (KHL 1922 & HAL1965) Sosiaalihuoltolakia on muokattu aina erilaisten tarpeiden ja lähtökohtien mukaisesti. Sosiaalihuoltolan säädökset määrittelevät hallinnosta, sosiaalihuollon toteutuksesta ja järjestämisestä. (Kananoja ym. 2007, 45–46.)

Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on edistää yksityisen henkilön, perheen ja yhteisön sosiaalista turvallisuutta ja hyvinvointia vähentämällä eriarvoisuutta. Pyrkimyksenä on lisätä asiakaan osallisuutta sekä parantaa kunnan eri

toimijoiden ja sosiaalihuollon yhteistyötä. Tarkoituksena on edistää asiakaan hyvää palvelua, kohtelua ja asiakaskeskeisyyttä. (SHL 2014/1301 § 1.)

Kunnan on järjestettävä sosiaalipalveluja asukkailleen. Sosiaalipalveluiksi laissa on määritelty: sosiaalityö, sosiaaliohjaus, sosiaalinen kuntoutus, perhetyö, kotipalvelu, kotihoito, asumispalvelut, laitospalvelu, liikkumista tukevat palvelut, päihdetyö, mielenterveystyö, kasvatus- ja perheneuvonta, tapaamisenvälitys sekä muut 11§:n mukaiset asiakkaan välttämättömän hyvinvoinnin mukaiset tarpeet. (SHL 2014/ 1301§14.)

Sosiaalipalveluita tulee järjestää jokapäiväisestä elämästä selviytymisen tueksi, äkilliseen kriisitilanteeseen, asumisen ja taloudellisen tuen turvaamiseen, lapsen hyvinvoinnin ja tasapainoisen kehityksen tukemiseksi, lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tukeen, päihteiden, mielenterveyden ja muusta sairaudesta, vammasta tai ikääntymisestä aiheutuneeseen tuen tarpeeseen.

Sosiaalipalveluja tulee antaa myös muuhun fyysisen, psyykkisen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvän tuen tarpeeseen. Tukea tulee myös antaa tuentarpeessa olevan henkilön omaisille ja läheisille. (SHL 2014/ 1301§11.)

Kunnan tulee myös huolehtia sosiaalihuoltolain mukaisesti kehitysvammaisten erityishuollosta, vammaisuuden perusteella järjestettävien palvelujen ja tukitoimien, toimeentulotuen, sosiaalisen luoton, kuntouttavan työtoiminnan, päihdepalvelujen, omaishoidon, lasten huollon ja tapaamisoikeutta koskevien asioiden, lastensuojelun, ottolapsineuvonnan, perheasioidensovittelun, lasten huolto ja tapaamisoikeutta koskevien lastenvalvojan tehtävien, ottolapsi neuvonnan, perheasian sovittelun, lapsen huolto- ja tapaamissopimusten täytäntöönpanosovittelun, ja muiden sosiaalipalveluiden järjestämisestä sekä järjestämisestä. (SHL 2008/581§ 14.)

Viranomaisten on edistettävä ja seurattava yhteistyössä lasten ja nuorten hyvinvointia, pyrkien poistamaan kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Sosiaalihuollosta vastaavan viranomaisen tulee välittää tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista tai sosiaalisista ongelmista. Tarvittaessa on

annettava asiantuntija- apua muille viranomaisille, kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille. (SHL 2008/581§ 9.)

Lastensuojelulaki

Lastensuojelulaki on yksi tärkeimmistä laeista, sillä se määrittelee kuinka lastensuojelua tekevät viranomaiset toimivat. Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapselle oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, turvalliseen kasvuympäristöön sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelun keskeisenä periaatteena on edistää lapsen suotuisaa hyvinvointia ja kehitystä. Lapsen vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä on tuettava lapsen kasvatuksessa ja huolenpidosta. Lastensuojelu pyrkii ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia puuttumalla riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Lapsen etu tulee aina ottaa huomioon lastensuojelua toteuttaessa. Lastensuojelussa tulee käyttää ensisijaisesti avohuollon tukitoimia, jollei lapsen etu muuta vaadi sekä toimia mahdollisimman kunnioittavasti ja hienovaraisesti. (LSL 2007/417§1, 4.)

Lastensuojelulain mukaan vanhemmilla tai huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lasten ja perheiden kanssa työskentelevien Viranomaisten tulee tarjota vanhemmille ja huoltajille tukea kasvatukseen liittyvissä tehtävissä tarjoamalla avohuollon palveluita ja tukitoimia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tarvittaessa lapsi ja perhe ohjataan lastensuojelun piiriin. (LSL 2007/417§2.)

Lastensuojelun tarpeen tullessa esiin on sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen velvollisuus järjestää viipymättä avohuollon tukitoimia. (LSL 30.12.2014/1302 § 34.) Lastensuojelun asiakuudessa olevalle perheelle on tehtävä lapsen ja perheen tuen tarpeisiin perustuva asiakassuunnitelma. Suunnitelmassa tulee huomioida lastensuojelun avohuollon tukitoimina: tuki lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen, lapsen taloudellinen ja muu tukeminen koulunkäynnissä, harrastuksissa, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä. Lapselle tulee

järjestää tarvittaessa kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluja, perhetyötä, perhekuntoutusta sekä muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia. Lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalihuollon palvelut ja lasten päivähoito tulee järjestää lapsen asioissa vastaavan sosiaalityöntekijän asiakassuunnitelmassa laatiman arvion mukaisesti. (LSL 30.12.2014/1302 § 36.)

Lastensuojelun tärkeimpänä periaatteena pidetään lapsen etua, joka tarkoittaa, että lapsen tarpeet huomioidaan aina ensisijaisesti. Kaikissa lasta koskevissa päätöksissä tulee huomioida, mikä toimenpide on paras ratkaisu lapselle tässä elämän tilanteessa. Lapsella on oikeus ikänsä ja kehitystasonsa huomioon ottaen olla itse mukana suunnittelemassa ja käsittelemässä häntä koskevia asioita ja päätöksiä. (LSL 2007/417§ 4, 5.)

Lapsen tai nuoren kotikunta on vastuussa lastensuojelun järjestämisestä. Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle tulee nimetä hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä, jolla on sosiaalityöntekijän ammatillinen kelpoisuus. (LSL 2010/88 § 13,16.) Lasten asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee valvoa lapsen edun toteutumista sekä autettava lasta tai nuorta puhevallankäytössä. Tarvittaessa lapsi tai nuori tulee ohjata oikeusavun piiriin tai hänelle tulee hakea edunvalvoja 22 §:ssä sanotun tilanteen mukaisesti. (LSL 2007/417§ 24.) Sosiaalityöntekijällä on oltava käytettävissä lapsen kasvuun, kehitykseen ja terveydenhuoltoon sekä oikeudellisiin ja muuhun lastensuojelutyöhön tarvittava asiantuntemus ja tieto. (LSL 2007/417,14 §.)

Lastensuojelun keskusliitto ry ja Sosiaalialan korkeakoulujen ammattijärjestö Talentia Oy ovat tehneet selvityksen lastensuojelulain toteutumisesta käytännössä vuonna 2008. Tutkimuksen toteuttivat Ristimäki, Sariola, Seppälä & Varsa elo-syyskuussa 2008. Tutkimukseen osallistuivat Talentian jäsenrekisterissä olevat johtavat sosiaalityöntekijät, sosiaalityöntekijät, koulukuraattorit, lastensuojelulaitosten sosiaaliohjaajat, asumispalveluiden ohjaajat perhetyöntekijät sekä sosiaaliohjaajat ja palveluohjaajat. Selvityksessä nousee esiin, että aikarajoja ei pystytä noudattamaan resurssipulan vuoksi. Työntekijöiden resurssi ovat liian niukkoja suhteessa asiakasmäärään ja aikarajoihin. Asiakasmäärät sosiaalityöntekijää kohden

ovat tällä hetkellä keskimäärin 33 perhettä ja noin 53 lasta, kun sosiaalityöntekijät pitävät itse kohtuullisena määränä 20 perhettä ja noin 30 lasta. Perhetyöntekijöiden asiakasmäärät ovat tällä hetkellä 13 perhettä ja noin 24 lasta. Perhetyöntekijöiden omasta mielestä kohtuullinen asiakasmäärä on 12 perhettä ja noin 18 lasta. (Ristimäki, Sariola, Seppälä & Varsa 2008, 3, 17.)

Sosiaali- ja terveysministeriön raportin (2012) mukaan lastensuojelussa tulisi kiinnittää resurssipulan lisäksi huomiota toimintoja määrittelevään lainsäädäntöön. Raportissa nousee esiin, että lastensuojelun asiakassuhteiden pitäisi olla mahdollisimman pysyviä. Asiakkaiden näkökulmasta keskeinen ongelma on työntekijöiden vaihtuvuus ja siitä johtuva suhteiden katkonaisuus. Vaihtuvuuden takia asiat eivät etene, eikä perhe saa tarvittavaa apua. (Kananoja, Lavikainen & Oranen 2012 10, 19)

2.3 Perhetyön saatavuus

Kuntien kokonaisbudjetti lasten, nuorten ja perheidenpalveluiden järjestämisessä on merkittävä. Kunnat mahdollistavat palveluiden järjestämisen valtionosuuksilla ja verotuloilla. (Perälä, Halme & Kanste, 2014, 228.) Kolme neljästä kunnasta järjesti perhetyötä vuonna 2003 ja 13 prosenttia suunnitteli perhetyön aloittamista. Tämän päivän lukemia ei ole tiedossa, mutta perhetyön osuus kunnissa on kasvanut. (Heino 2008, 21.)

Lapsiperheissä hyvin yleisiä huolia tuottavat vanhempana toimimiseen ja lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät asiat. Perheet kokevat saavansa hyvin apua lapsen kasvatuksen liittyvissä asioissa, mutta vanhemmuuteen ja perheen tilanteeseen apua saa heikommin. Vanhemmat hakevat heikosti apua tilanteeseensa itse, mutta myös ammattihenkilöstön tulisi saada mahdollisuus vahvistaa omaa ammattitaitoaan, jotta pystyttäisiin tunnistamaan tuen tarpeet jo varhaisessa vaiheessa. (Halme & Perälä 2014, 225.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemässä lapsikyselyssä (2012) Perälä, Halme & Kanste ovat tutkineet lapsiperheiden kokemuksia palveluiden saatavuutta ja tuen riittävyttä. Kyselyn tulosten pohjalta he tuovat esiin, että reilusti yli kolmanneksen mielestä lastensuojelun tuki on koettu riittämättömäksi eikä tuki ei vastaa odotuksia tai sitä ei ole saatu. Kyselyyn

osallistui 2956 alle 18- vuotiaan vanhempaa. Vastanneista ihmisistä 6 prosenttia oli käyttänyt lastensuojelun palveluita. Palveluita käyttäneistä ihmisistä joka viides koki palvelun saannin vaikeaksi. Palvelun riittämättömyys saattaa selittyä sillä, että tuen saantiin liittyy harkintaa ja ne ovat kohdennettuja. (Perälä ym. 2014, 229, 233.)

Tarkin ja Seppäsen (2013) tekemässä tutkimuksessa puolestaan tuodaan esiin, että perhetyötä on saanut 40,6 prosenttia vastaajista silloin, kuin sitä on tarvinnut. Tutkimuksessa tuli myös esiin, että 25 prosenttia vastaajista koki perhetyö alkaneen riittävän nopeasti. 40, 6 Prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että perhetyötä, pystyttiin järjestämään tarvittavan vuorokauden aikaan. (Mts. 2013, 72–74.)

3 KEHITTÄMISTYÖ TAUSTA

Kehittämistyönä tehdyillä perhetyön aloitus- ja lopetus kaavakkeilla pyritään kehittämään Laukaan lastensuojelun perhetyötä asiakaslähtöisemmäksi. Kehittämistyön suunnittelussa ja toteutuksessa on ollut mukana Laukaan perhetyön koko työyhteisö koko prosessin ajan.

Tutkijat Kimberly Bumdy-Fazioli, Katherine Briar-Lawson ja Eric R. Hadiman (2008) ovat tehneet Yhdysvalloissa laadullisen tutkimuksen lastensuojelun työntekijöiden ja vanhempien välisestä yhteistyöstä sekä vallankäytöstä työntekijän ja vanhemman välillä. Valtasuhde on luokiteltu tutkimuksessa seuraaviin luokkiin: Vanhempien ja lastensuojelun työntekijöiden välinen valtasuhde voi olla hierarkkista ja epätasapainoista, jolloin valta on lähes kokonaan työntekijällä. Neuvottelevassa ja vastavuoroisessa valtasuhteessa puolestaan valtasuhde on tasapainoisempi, työskentelyssä huomioidaan vanhempien näkemyksiä painokkaammin lasten tilanteesta ja sosiaalityöntekijän asiantuntijuutta. Jaetussa valtasuhteessa valta on jaettu tasapuolisesti. (Mts.2009, 1448–1449,1451.)

Tutkimuksen mukaan on haasteellista lapsen hyvinvoinnin turvaamisessa löytää oikeanlainen palvelu, joka tukisi lapsen todellisia tarpeita ja olisi lapselle

merkityksellistä. Lastensuojelun työntekijän ja vanhemman välinen neuvotteleva ja vastavuoroinen valtasuhde näyttäytyi tutkimuksen mukaan toimivampana valtasuhteena. Tällainen valtasuhde on työntekijä lähtöistä, mutta mahdollistaa sen, että vanhemmat voivat vaikuttaa lapsen ja perheen asioihin, jolloin työskentelyn merkitys kasvaa. (Bumdy-Fazioli ym. 2009, 1454–1455, 1461–1463.) Tutkimus tukee Hurtigin ajatuksia tihkuvan auttamisen mallista, jossa lapsen ongelmat ovat yhteydessä perheeseen ja vanhempaan. On tärkeää auttaa vanhempaa, jolloin vanhemmalle saadun avun kautta on mahdollista, että apu tihkuu myös lapsen parhaaksi. (Hurtig 2003, 37.)

Tutkimustyötä tulisi jatkaa Bundy-Faziolin ym. (2009) mukaan edelleen, jotta sosiaalityötä pystyttäisiin kehittämään asiakaslähtöisemmäksi.

Tutkimuksessa tuodaan esiin, että vanhemmat kokevat, että he eivät saa päätösvaltaa lasten asioissa. Vanhemmat tuovat myös esiin, että sosiaalityöntekijä eivät kuuntele vanhempien mielipiteitä lasten asioissa. Tutkijat pohtivatkin, että onko lastensuojelun työntekijöiden ammatillinen teho laskenut, onko apu oikea aikaista ja tukeeko palvelu perhettä vai liian hierarkkista ja dominoivaa. Tutkijat pohtivat miten voidaan todentaa lastensuojelun merkitys. (Mts. 2009, 1461.) Tutkimuksen tarpeellisuus ja tärkeys on huomattu Suomessakin. Suomessa lastensuojelun tutkimuksia tehdään eri organisaatioiden ja yliopistoiden tutkimuslaitoksissa. Työyhteisöissä on myös yliopistotasaisen koulutuksen saaneita ihmisiä, jotka tekevät työtä tutkivalla työotteella ja haluavat kehittää omaa työtänsä. (Lastensuojelun tutkimus, lastensuojelun käsikirja, 2016)

Perhetyötä on tutkittu merkittävästi työmenetelmänä, mutta perhetyön merkitystä lastensuojelun perheen kanssa tehtävässä prosessissa ei juurikaan ole tutkittu. Perhetyöllä haetaan apua perheen arkeen, jotta lapsen kasvuolosuhteet saadaan riittävän hyväksi. Kokevatko lastensuojelun asiakasperheet perhetyön merkityksen tärkeäksi ja saadaanko merkityksiä tarpeeksi aikaiseksi perheissä. Ihmisten kokemukset ovat hyvin erilaisia eikä aikaisemmin asiakkaiden kokemuksia ole juuri tuotu esiin. Johanna Hurtig (2003) on tehnyt tärkeän perhetyötä koskevan väitöstutkimuksen: Lasta suojelemissa: etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Hurtig tuo esiin, että onnistunut työskentely

perheessä luo uskoa ja antaa voimaa perheelle. Tärkeää olisi pystyä auttamaan perheitä heidän ongelmissaan mahdollisimman varhain. Tutkimuksessa tuodaan myös esiin, että perhetyötä ohjaa sopimuksellisuus, ymmärtäväisyys ja palveluiden tarjoamisen periaatteet. Yhteistyö ja myönteinen vuorovaikutus vanhemman kanssa koetaan tärkeäksi, jotta työhön määritellyt tavoitteet voidaan saavuttaa. (Mts. 2003,71–74.) Tavoitteena Hurtigin mukaan on se, että perhetyössä pyritään synnyttämään vanhemmissa tietoisuus avun tarpeesta sekä saada heidät sitoutumaan työskentelyyn ja haluamaan muutosta. (Mts. 179–181).

Elina Lindgrenin 2007 on tehnyt Pro gradu työn: perhetyön merkityksiä etsimässä – tutkimus Porin seurakuntayhtymän perhetyön kehittämishankkeesta. Lindgren tuo esiin, että perheiden kanssa tehtävällä työllä on merkittävä paikka sosiaalitoimen kentällä, sillä tukemalla perheiden hyvinvointia varmistetaan koko yhteiskunnan hyvinvointi. (Lindgren 2007, 1.) Lasten yhteiskunnallinen tietoisuus on tullut esiin myös Ruotsissa, jossa on haluttu korostaa yhteiskunnan vaikutus mahdollisuuksia lastensuojelun kentällä. Yhteiskunnallisten ongelmien yhtenäisyys on havainnoitu lasten keskuudessa ja siksi pitää tuoda esiin lasten elämää kuormittavia rakenteellisia tekijöitä. (Bäck- Wiklund & Lundström 2001, 20.)

Eveliina Seppänen ja Ida-Maria Tarkki (2013) opinnäytetyössä perhetyön merkitys ja asiakkaiden tyytyväisyys perhetyön toteuttamiseen tuodaan esiin, että ristiriitoja perhetyön tarpeista ja tavoitteista voi esiintyä asiakkaan ja perhetyöntekijän välillä. Myös perhetyön tavoitteiden asettaminen on ollut epäselvää asiakkaalle. (Mts.2013. 99.)

Hurtig 2003, Lingren 2007, Myllyniemi 2007, Seppänen & Tarkki 2013 tuovat tutkimuksissaan esiin monia perhetyön merkittävyyteen vaikuttavia näkökantoja. Perheen tuloksellisuuden kannalta on merkittävää se, että ovatko vanhemmat aktiivisia ja motivoituneita sekä myöntävätkö he ongelmat. Toinen tutkimuksista nouseva asia on asiakaslähtöisyyden toteutuminen. Perhetyön yksi keskeisin lähtökohta on asiakaslähtöisyys. Asiakaslähtöisyyttä pyritään toteuttamaan Laukaan lastensuojelun perhetyössä, mutta aina se ei toteudu. Perhetyössä mekaaninen suoritus, rutiinit ja organisaation asettamat

säädökset ohjaavat pitkälti perhetyöntekijän työntekoa. Perhetyön merkityksen näkökulmasta löytyy tutkimuksia hyvin vähän.

Anniina Myllyniemi 2007 on tehnyt toimintatutkimuksen Heikki Waris instituutiolle. Tämän tutkimuksen tavoitteena on ollut tutkia perheiden kanssa tehtävää sosiaalityötä sekä tuoda tietoa lastensuojelun avohuollon perhetyön ammattikäytännöistä ja sen merkityksestä lastensuojelun kentässä.

Toimintatutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä vaikutukset ja merkitykset asiakkaalle oli käytännön perhetyöstä, sekä miten siitä satu tietoa jäsennetään ja hyödynnetään. Tarkoituksena oli saada toimintatutkimuksen avulla käytännön läheistä tietoa sekä selkeyttä perhetyön aseman lastensuojelun avohuollossa (Mts.4.) Tutkimuksessa tuodaan esiin, että perhetyön vahvuutena on se, että perhetyöntekijä työskentelee perheen kotona heidän luonnollisissa ja arkisissa elinympäristössään (Mts.86.)

Aikaisemmat tutkimukset ovat keskittyneet vanhemman ja työntekijän väliseen vuorovaikutukseen, valtaan sekä asiakaslähtöisyyteen työmenetelminä.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on vain vähän nostettu esiin asiakkaan henkilökohtaisia kokemuksia perhetyön merkityksestä ja niiden vaikutuksista asiakkaiden arkeen. Tutkimuksissa tuodaan esiin, että asiakaslähtöisyyttä tulisi nostaa vieläkin enemmän esiin. Tässä kehittämistyössä perhetyön merkitystä on tutkittu tutkimuksen kohteena olevien lastensuojelun perheiden henkilökohtaisen kokemusten kautta ja pyritty tuomaan asiakkaille merkityksellisiä asioita näkyväksi sekä peilaamaan niitä aikaisempien tutkimuksiin. Tutkimuksen avulla on pyritty tuomaan myös vastauksia siihen, kuinka asiakaslähtöisyys näkyy oikeasti lastensuojelun perheiden arjessa ja kuinka sen näkyvyyttä voidaan vielä enemmän näkyvämmäksi lasten suojelun perhetyön arjessa.

Olettamuksena on, että tutkimuksella saadaan arvokasta tietoa Laukaan perhetyön merkityksestä ja jatkossa lastensuojelun perhetyötä voidaan kehittää parempaan suuntaan tutkimuksesta nousseiden tulosten perusteella. Tuloksia ei voida kuitenkaan yleistää, koska tutkittavien määrä on niin pieni.

4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN

Kehittämistyöllä pyritään uudistamaan käytäntöjä tai ratkaisemaan käytännössä nousseita ongelmia sekä luomaan uutta tietoa työelämän käytännöstä. Tähän kuuluu usein käytännön ongelmien ratkominen, sekä uusien ideoiden, käytäntöjen ja tuotteiden luominen ja toteuttaminen. Tietoa kerätään käytännöstä sekä teoriasta sattumanvaraisesti. Tarkoituksena on ottaa käyttöön uusia ratkaisumalleja. Päätöksiä ei perustella ja ne perustuvat pitkälti tutkijan omaan ideaan. Vuorovaikutus korostuu eri tahojen kanssa. Raportointi tapahtuu vasta, kun kaikki on valmista. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 18–19.)

Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen kehittämistyö, jonka taustalla oli suunnitella ja laatia Laukaan lastensuojelun perhetyön suunnitelma- ja palautelomakkeet yhdessä työyhteisön kanssa. Laukaassa tehdään lapsiperheiden kotipalvelua, uuden sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä, lastensuojelun perhetyötä, tehostettua perhetyötä sekä vammaisperhetyötä. Työmuotoja on paljon, mutta työn suunnitelmallisuus ja tavoitteiden määrittely ovat puutteellisia. Työyhteisössä on huomattu, että ongelmia tuottavat perhetyön aloitus uudessa perheessä. Kaikki perheet eivät ole tietoisia perhetyön tavoitteista, joka vaikeuttaa perhetyön suunnitelmallista työskentelyä. Dolan, Canavan & Pinkerton (2006) tuovat esiin, että on tärkeää löytää oikeanlainen osaaminen ja työskentely tyylit, jotka tukevat asiakkaan tarpeita (Mts. 211). Lomakkeiden avulla on tarkoitus tukea asiakkaan tarpeita vieläkin paremmin, kun työskentelyn tarve, suunnitelmallisuus ja tavoitteiden asettelu tulevat näkyvämmäksi.

Tutkimuksellinen työ toteutui paperikyselyn kautta. Tutkimuksen analysoinnissa peilaan tutkimukseen osallistuvien kokemuksia aikaisempiin tutkimuksiin. Kehittämistyönä laaditut perhetyön aloitus -ja lopetuslomakkeet viimeisteltiin asiakkaiden tuoman kokemuksen mukaan sellaisiksi, että ne vastaavat asiakkaiden ja lastensuojelun perhetyöntekijöiden tarpeeseen. Lomakkeiden tarkoitus on jäädä pysyväksi työmuodoksi lastensuojelun

perhetyöhön. Tutkimuksessa toteutuu pääosin laadullinen tutkimus, koska tutkimuksessa haluttiin tuoda asiakkaan omaan kokemukseen ja sitä kautta perhetyön merkitykseen liittyviä asioita esiin avoimilla kysymyksillä. Tutkimuksessa oli myös strukturoituja kysymyksiä, joita analysoitiin määrällisin keinoin.

4.1 Kehittämistyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Laukaan lastensuojelun perhetyön merkitystä perheelle asiakkaan näkökulmasta ja tarkastella sosiaalityön sekä perheen yhdessä asetettujen tavoitteiden saavuttamista asiakastyytyväisyyslomakkeen saaman tiedon perusteella. Asiakastyytyväisyyslomakkeen avulla kartoitettiin myös asiakkaiden tyytyväisyyttä saamaansa perhetyön palveluun.

Kehittämistutkimuksessa on aina taustalla tila, joka halutaan muutoksen jälkeen olevan paremmin (Kananen 2012, 13). Perhetyössä nousi haasteeksi lastensuojelun perhetyön aloitus uudessa perheessä. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä laatii perheelle perhetyönsuunnitelman, mutta perhetyöntekijät eivät pääse lukemaan sosiaalityöntekijän kirjauksia ja työkiireen vuoksi sosiaalityöntekijät usein unohtavat kopioida perhetyönsuunnitelman perhetyön asemalle, jotta perhetyöntekijä pääsisi lukemaan ne.

Suunnitteluvaiheessa tulee pohtia ketkä osallistuvat kehittämistyön suunnitteluun ja varmistetaan, että kehittämistavoite tukee työyhteisön tavoitteita. Kehittämistyössä tavoitteet luovat perustan, johon koko kehittämisprosessi rakentuu. (Toikko & Rantanen 2009, 64–65.) Kehittämistyön suunnitteluvaiheeseen osallistui tässä tapauksessa koko työyhteisö. Kehittämisongelmaan saadaankin usein parempi ratkaisu kehittämällä työtä yhdessä. (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 59.)

Kehittämistarpeeksi nousi Perhetyön aloituslomake, joka täytetään aina kun uudessa perheessä aloitetaan työskentely. Tutkijana otin päävastuun kehittämistyöstä, laadin perhetyön suunnitelmalomakkeen, jossa kysellään

perheen avun tarve asteikkokysymysten ja avointen kysymysten kautta sekä määritellään tavoitteet lastensuojelun perhetyölle. Lomakkeen valmistuttua muokkasin sitä työyhteisön toiveiden mukaiseksi.

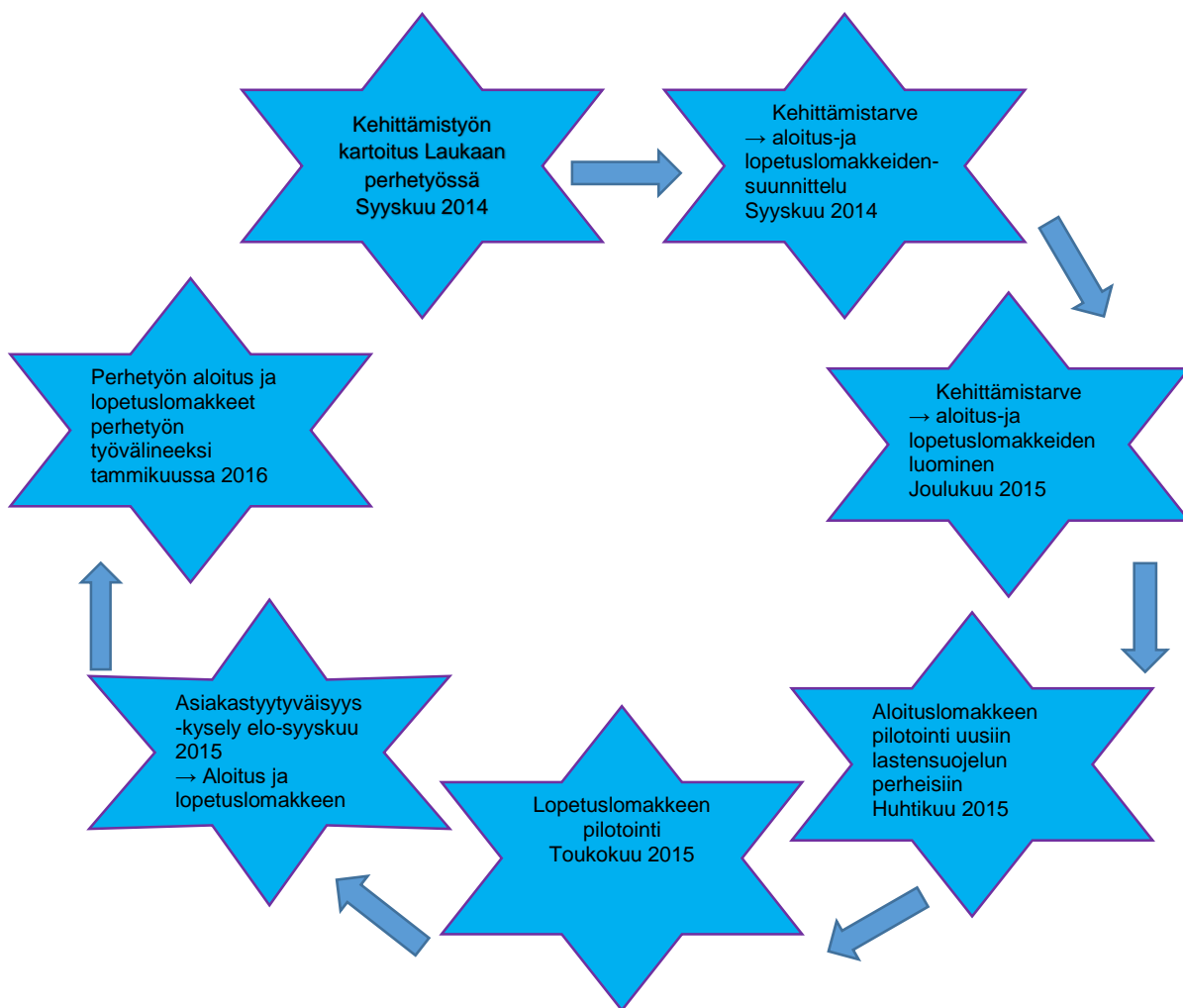
Kehittämistyöhön liittyi myös tutkimusosio, joka tehtiin paperikyselynä. Tutkimuksen avulla kartoitettiin Laukaan lastensuojelun asiakastyytyväisyyttä. Tutkimuksen perustana on, että tutkimukselle määritellään täsmällisesti tutkimuskysymykset, jotta tutkimus ei paisu liian suureksi. (Vilkka, 2005, 45–46.)

Paperisen kyselyn lisäksi asiakaspalaute koettiin tarpeelliseksi aina kun lastensuojelun perhetyön työskentely lopetetaan. Asiakaspalautteen avulla perhetyöntekijät saavat perheiltä palautetta perhetyön merkityksestä, palautteen avulla voidaan kehittää perhetyötä paremmaksi palautteen pohjalta. Jokainen työntekijä voi kehittää palautteen pohjalta myös omaa työstänsä. Tämän vuoksi tehtiin myös perhetyön lopetuslomakkeen, jossa asiakas antaa palautetta työskentelystä ja lomakkeen avulla voidaan arvioida perhetyön merkitystä. Lomakkeet ovat sähköisessä muodossa ja tallennettu perhetyön asemalle, joten jokaisen työntekijän on helppo ottaa ne käyttöönsä. Asemalle. Tarkoituksena on, että kaavaketta voisi hyödyntää myös muihin perhetyön muotoihin. Näiden ajatusten pohjalta nostin Kehittämiskysymyksiksi:

1. Mikä merkitys lastensuojelun perhetyöllä on ollut asiakkaille?
2. Ovatko lastensuojelun perhetyölle laaditut tavoitteet toteutuneet ja asetettiin ne selkeästi?
3. Ovatko perheet olleet tyytyväisiä lastensuojelun perhetyön työskentelyyn?

4.2 Kehittämisprosessi

Kehittämistyö on prosessi, jota kuvataan toisiaan seuraavien vaiheiden kautta. Kehittäminen on aikaa vievää ja koostuu selkeistä vaiheista, joita on useampi. Prosessinomainen työskentely tuo selkeyttä ja järjestelmällisyyttä kehittämistyön toteutukseen ja suunnitteluun. Prosessin läpivienti on aikaa vievää ja haasteellista, joten on tärkeää suunnitella hyvin aikataulu ja pyrkiä pysymään sovitussa aikataulussa. (Ojasalo ym. 2009, 23.) Kehittämistutkimus alkoi kirjallisuuteen tutustumisella ja kartoittamalla työyhteisön tarpeita syyskuussa 2014. Perhetyön kehittämistarpeeksi nousi lastensuojelun perhetyön aloitus- ja lopetuskaavakkeet. Lomakkeiden suunnittelu alkoi joulukuussa 2015 ja viimeiset korjaukset niihin tehtiin tammikuussa 2016. Perhetyön suunnitelmalomake (Liite 1.) Pilotointiin ensimmäisiin perheisiin huhtikuussa 2015. Lomake koettiin hyödylliseksi, koska se jäsensi niin perheille kuin perhetyöntekijälle perhetyön työskentelyä. Suunnitelmalomake otettiin uudeksi työvälineeksi. Lomake täytettiin yhdessä perheen kanssa aina kun työskentely aloitettiin uudessa perheessä. Perhetyön palautelomake (Liite 2.) otettiin käyttöön toukokuussa 2015. Tarkoituksena oli, että lomakkeet otettaisiin pysyvästi yhdeksi menetelmäksi perheiden kanssa tehtävään työskentelyyn. (Kuvio1)

Kuvio 1. Kehittämisprosessin kuvaus

Asiakaspalautekysely tehtiin paperikyselynä ja se toteutettiin elokuussa ja syyskuussa 2015. Kyselylomakkeiden tulokset analysoitiin lokakuussa ja marraskuussa 2015. Paperikysely tehtiin lastensuojelun perheen lapsille (Liite 4.) sekä nuorille ja vanhemmille (Liite 5.) Lastensuojelun perhetyön perheiden vanhemmille ja nuorille tehtiin oma kyselykaavake. Lapsille, jotka olivat iältään 7-12 vuotta, tehtiin oma kyselykaavake, koska vanhemmille ja nuorille suunnattu kysely ei soveltunut lapsille. Paperikysely tehtiin harkinnanvaraisesti pienelle joukolle ja tarkoituksena ei ollut yleistää tutkimus tuloksia. Tutkimukseen osallistuivat kaikki lastensuojelun perheet, jotka olivat työskentelyssä kyselyn toteutus hetkellä. Osallistumisprosentin ajateltiin olevan korkeampi, kun kyselyt viedään perheisiin henkilökohtaisesti, joten kyselyn ulkopuolelle rajattiin sellaiset perheet missä työskentelyä ei enää

tehdä. Paperilomakekysely toteutettiin minimissään kolmen- neljän kuukauden päästä lastensuojelun perhetyön työskentelyn aloituksesta. Paperikyselyn avulla tutkittiin, mikä merkitys lastensuojelun perhetyöllä on ollut perheelle ja ovatko tavoitteet määritelty niin, että perheet tiedostavat sosiaalityöntekijän määrittelemän työskentelyn tarkoituksen. Laukaan lastensuojelun perheiden mielipiteiden ja kokemusten tuominen esiin on tärkeää, jotta voidaan kehittää oman kunnan palveluita.

Vastaajille jaettiin paperikyselyn mukana saatekirje (Liite 3.) Saatekirjeessä kerrottiin tutkimuksen sisällöstä, tavoitteista ja vastaamisen vapaaehtoisuudesta. Kirjeessä kerrottiin, että kysely toteutetaan anonymisti ja luottamuksella. Saatekirje ja paperikysely jaettiin perhetyöntekijöiden toimesta henkilökohtaisesti vastaajalle ja vastaajilla oli mahdollisuus soittaa opinnäytetyön tekijälle ja tehdä tarkentavia kysymyksiä. Perhetyöntekijät eivät olleet millään lailla perheen mukana täyttämässä kyselyä, koska se olisi voinut olla esteenä todellisen kokemuksen esiin tuomiselle. Osan paperikyselykaavakkeista opinnäytetyön tekijä toimitti itse, joten hän pystyi vastaamaan tutkimukseen liittyviin kysymyksiin niille osallistujille fyysisesti.

4.3 Kyselytutkimuksen ja kehittämistyön yhdistäminen

Tässä opinnäytetyön analysoinnissa toteutuu pääosin laadullinen tutkimus, mutta tutkimuksessa oli myös strukturoituja kysymyksiä, joita analysoitiin määrällisin keinoin. Tutkimuksessa haluttiin tuoda asiakkaan omaan kokemukseen ja sitä kautta perhetyön merkitykseen liittyviä asioita esiin avoimilla kysymyksillä, jolloin oli järkevää yhdistää laadullista sekä määrällistä tutkimusta yhdistämällä suljettuja ja avoimia kysymyksiä paperikyselyyn. Avoimiin kysymyksiin vastaajat kirjoittivat itse haluamansa vastauksen. Suljetuissa kysymyksissä oli valmiit vastausvaihtoehdot. Määrällinen ja laadullinen menetelmä täydentävät toinen toisiaan ja siksi niitä usein käytetään rinnakkain. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009, 136–137).

Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistykseen. Tarkoituksena on kuvata ja ymmärtää ilmiötä sekä antaa mielekäs tulkinta. Laadullinen tutkimus tuo avoimiin kysymyksiin teemoja ja määrällisessä tutkimuksessa puolestaan

strukturoidun kysymysten avulla tuodaan esiin lukuja. Määrällisessä tutkimuksessa pitää olla teoretietoa ja malleja tutkittavasta ilmiöstä. Määrällisessä tutkimuksessa tiedetään etukäteen tutkimuskysymykset. (Kananen 2012, 29–32).

Tutkimuksessa sovellettiin kvantifiointia. Laskemisen avulla laadulliseen aineistoon pääsee lukemisen sijaan helpommin kiinni, joten tutkimuksen aluksi jokainen kysymys taulukoitiin, jotta se havainnoisi paremmin tuloksia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Taulukot purettiin tämän jälkeen pääosin laadullisin keinoin, mutta määrällisellä menetelmällä etsittiin yleiskäsityksiä. (Vehkalahti 2014, 13.) Määrällisellä menetelmällä tutkittiin yleistä tyytyväisyyttä suljettujen kysymysten kautta ja syvällisempää tietoa kokemuksista avoimien kysymysten kautta. Halusin saada tietoon niitä ilmiöitä joita en ole huomannut aikaisemmin laadullisen analyysin kautta. Laadullisessa analysoinnissa voidaan käyttää jo olemassa olevia dokumentteja. Omassa tutkimuksessani tutkittavien määrä oli pieni, joten halusin peilata tuloksia aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin perhetyön merkityksestä.

Kehittämistyö koostui monesta vaiheesta. Ensimmäinen vaihe koostui kehittämistarpeen kartoittamisesta, toinen vaihe koostui aloitus- ja lopetuslomakkeiden luomisesta. Kehittämistyöhön pitää yhdistää myös tutkinnallinen osuus, joten kolmas vaihe oli kartoittaa paperikyselyn avulla tietoa Laukaan lastensuojelun perheiden merkityksestä ja perheille määriteltyjen tavoitteiden tietoisuudesta uudistetuiden lomakkeiden pohjalta.

Tutkimus tehtiin kontrolloituna lomakekyselynä, mikä tarkoitti sitä, että tutkittaville jaettiin kyselyt henkilökohtaisesti. (Hirsijärvi ym. 2007, 192.) Valitsin kontrolloidun kyselyn aineistonkeruumenetelmäksi, koska uskoin henkilökohtaisen kontaktin vaikuttavan positiivisesti vastaajien osallistumishalukkuuteen. Tutkijana ajattelin, että kyselyyn osallistuvien vastaajien on helpompi antaa rehellistä palautetta Laukaan lastensuojelusta kyselylomakkeella kuin suullisesti.

Lomakekyselyssä tutkimukseen osallistuva vastaaja lukee itsenäisesti kysymykset ja vastaa lukemansa perusteella kysymyksiin kirjallisesti. Tällainen kysely on hyvä silloin kun halutaan tutkia arkaluonteisia asioita. Kyselylomakkeen etuna on, että vastaaja jää aina tuntemattomaksi. (Vilkkä 2005, 74.) Vastaajien henkilökohtaisella kokemuksella ja näkemyksellä saadaan arvokasta tietoa laadusta sekä siitä, mitä perhetyöllä on saatu aikaan heidän tilanteessaan. Lastensuojelun perhetyön merkittävyyttä ei ole aikaisemmin tutkittu Laukaassa, joten sen esiin tuominen oli erityisen tärkeää.

Paperikysely jaettiin Laukaan lastensuojelun perhetyön perheisiin, jotka olivat sillä hetkellä perhetyön työskentelyssä mukana. Tutkimusaineisto koostuu Laukaan lastensuojeluperheiden 12 vanhemmalle, heidän viidelle yli 15-vuotiaille lapselle ja kahdeksalle 7-12-vuotiaalle lapselle jaetusta paperikyselystä. Vastauksissa ei kysytty sukupuolta, mutta tutkimukseen osallistui sekä äitejä että isejä. Lastensuojelun perheet ovat asiakkaana eripituisen ajanjakson, joten kyselyyn otettiin mukaan kaikki sillä hetkellä työskentelyssä mukana olevat lastensuojelun perheet. Vastaajien anonymiteetin suojaamiseksi kaikki vastaukset koottiin yhteen ennen kuin tutkija lähti analysoimaan tuloksia.

Vanhemmille ja nuorille suunnattuun Laukaan lastensuojelun perhetyön asiakaspalautekyselyyn vastasi 17 ihmistä. Kyselyyn osallistui yksinhuoltajaperheitä sekä perheitä, joissa oli molemmat vanhemmat. Yksinhuoltajaperheitä oli 8 vastaajista ja 9 perhettä oli sellaisia missä olivat molemmat vanhemmat. Lasten lukumäärä vaihteli perheissä yhden ja yhdeksän lapsen välillä. Seitsemässä perheessä oli yksi lapsi. Kymmenessä perheessä lapsia oli kahdesta yhdeksään. Laukaan lastensuojelun perhetyön lapsille tehtyyn asiakaskyselyyn vastasi 8 lasta. Lasten ikäjakama oli 7-12 vuotta. Kyselyyn vastasi 3 tyttöä: yksi 7-vuotias, yksi 10-vuotias ja yksi 12-vuotias. Poikia vastasi 5: Yksi 7-vuotias, yksi 9-vuotias, kaksi 11-vuotiaista ja yksi 12-vuotias.

Laadullisessa tutkimuksessa ei tarvitse olla läheisessä kontaktissa tutkittaviin, mutta uskoin vastausprosentin olevan korkeampi, mikäli kysely toimitetaan henkilökohtaisesti perheeseen. Paperikyselylomakkeet toimitettiin vastaajille

muiden perhetyöntekijöiden toimesta silloin, kun opinnäytteen tekijällä ei ollut itsellä asiakaskontaktia perheeseen. Perheille tarjottiin mahdollisuutta kysellä lisätietoa puhelimitse, mikäli he halusivat ottaa yhteyttä. Paperikyselyyn osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Vastausprosentti oli kuitenkin 100. Korkea vastausprosentti kertoo, että lastensuojelun perheet ovat kiinnostuneita vaikuttamaan ja kehittämään oman kunnan palveluita, ja henkilökohtaisella lähestymisellä oli suuri merkitys vastausten palautumiseen.

Tässä opinnäytetyössä ei ollut merkityksellistä tutkia laillista huoltajuutta vaan lapsen asumiseen liittyvää huoltajuutta, koska laillisen huoltajuuden merkitys ei ollut oleellinen tutkimuksen kannalta. Haastatelluissa perheissä ei asunut vakituisesti toista vanhempaa vaan vanhempi huolehti lapsen arkeen liittyvistä asioista yksin.

Tutkimuksessa ei etsitty vastauksia yksinhuoltajuuden vaikutuksesta perheen jaksamiseen tai arkeen, mutta vastausten pohjalta nousee esiin, että yksinhuoltajaperheet kokivat väsymisen johtuvan siitä, että he huolehtivat yksin perheen arjesta. Vastaaajien mukaan on tärkeää, että perhetyöntekijä antaa yksinhuoltajan välillä nukkua. Tärkeänä koettiin myös se, että yksinhuoltajavanhemmalle mahdollistuisi edes toisinaan kaupassa käyminen yksin.

Kyselyssä kartoitettiin myös perheiden aikaisempaa asiakuutta lastensuojelussa. Vastaaajista yhdeksän oli ollut aikaisemmin lastensuojelun asiakkaana ja kahdeksan oli ensimmäistä kertaa lastensuojelun asiakkaana. Vastaaajat olivat olleet lastensuojelun perhetyön asiakkaana yhdestä kuukaudesta useampaan vuoteen.

Vastaaajissa oli mukana ydinperheitä sekä yksinhuoltaja perheitä. Vastauksista selviää, että lastensuojelun perheiden ongelmat eivät ole kuitenkaan riippuvaisia siitä, onko perheessä kaksi vanhempaa vain yksi. Vastauksien mukaan myös ydin perheessä on lastensuojelullisia ongelmia. Vastausten perusteella ei voi myöskään vetää johtopäätöstä siitä, että lastensuojelun perheissä olisi vain niitä perheitä, jotka ovat olleet jo aikaisemmin lastensuojelun asiakkaana. Osa perheistä on ollut asiakkaana vain pienen

työskentelyjakson. Lasten kyselyyn vastasi sekä poikia että tyttöjä. Ikäjakauma oli myös laaja, joten lasten näkemyksiä tulee esiin monen ikäisiltä lapsilta.

Pyrin nostamaan tutkimusaineistostani kokemuksellisen lähestymistavan mukaisesti esiin nimenomaan yksilöllisiä kokemuksia ja lastensuojelun perhetyön merkitystä asiakkaan näkökulmasta. Tutkittavien kokemusten avulla luotiin toimivat ja perheiden tarpeita tukevat lomakkeet perhetyöntekijöiden työvälineeksi.

Ihmiset antavat asioille erilaisia merkityksiä, ja merkitykset puolestaan vaikuttavat kokemuksiin. Tutkittaessa kokemuksia tulkitaan samalla kokemuksen luomaa merkityssisältöä. Merkitykset eivät ole ihmisessä synnynnäisiä, vaan ne muokkautuvat elämän varrella. Ihmisten kokemukset ovat hyvin henkilökohtaisia ja yksilöllisiä ja niiden ilmaiseminen on usein vaikeaa. (Laine 2010, 28 – 29, 31.) Tutkittaessa kokemuksia on tarkoitus kuvata ainutkertaisuutta, jonka kokemus saa aikaiseksi. Henkilökohtainen kokemus on aina yksilön oma persoonallinen kokemus. (Suorsa 2011, 174 – 175.)

Kokemuksia voidaan analysoida fenomenologian avulla. Fenomenologiaa ei voi tehdä ilman teoreettista viitekehystä, koska tutkimustuloksia peilataan aikaisempiin tutkimuksiin oman tutkimuksen jälkeen. Aikaisemmat tutkimukset ja teoreettinen viitekehys ohjaavat tarvittavaan kriittiseen näkökulmaan oman tutkimuksen tarkastelussa. Tärkeimpiä työvälineitä fenomenologisessa lähestymistavassa ovat käsitteet kokemus, merkitys ja yhteisöllisyys. Fenomenologian avulla tutkitaan tutkittavan ihmisen kokemuksia maailmasta, jossa hän elää. (Vilkkä 2005, 138.)

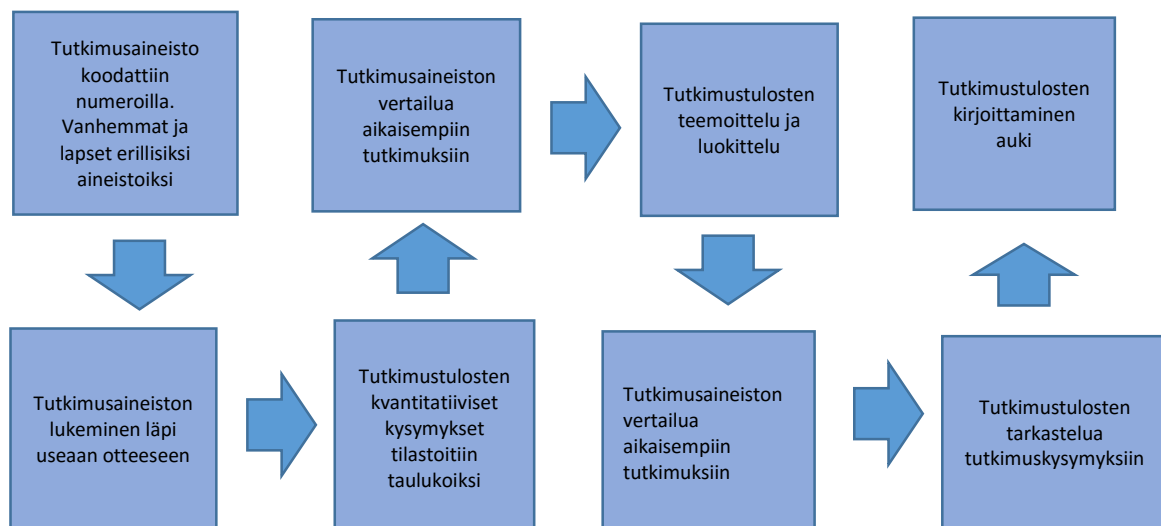
4.5 Tutkimustulosten analysointi

Aineistoa on mahdollista analysoida hyvin monesta näkökulmasta, mutta tutkimusmetodin tulee vastata tutkimuksen teoreettista viitekehystä. Tavallisimmin laadullisessa tutkimuksessa analysointi tehdään

teemoittelemalla tai tyypittelemällä. (Hirsijärvi ym. 2009, 224.) Laadullisen aineiston analysointi on löyhempää kuin määrällisen tutkimuksen. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija itse katsoo, mikä on paras analysointi menetelmä juuri hänen tutkimusaineistonsa.

Tutkimuksen kohdejoukoksi valittiin Laukaan lastensuojelun perheet, ja koska lastensuojelun perheitä ei ole kovin paljon tutkimus toteutui pääosin laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksessa haluttiin tuoda asiakkaan omaan kokemukseen ja sitä kautta perhetyön merkitykseen liittyviä asioita esiin avoimilla kysymyksillä, joiden analysointiin käytettiin määrällistä lähestymistapaa. Pelkällä määrällisellä paperikyselyllä ei olisi voinut tutkia merkitykseen liittyviä kysymyksiä, joten opinnäytteessä yhdistettiin laadullinen ja määrällinen menetelmä.

Määrällinen ja laadullinen menetelmä täydentävät toinen toistaan, siksi tässä tutkimuksessa niitä käytetään rinnakkain. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysi tarkoittaa, että aineisto luetaan moneen otteeseen läpi ja vertaillaan, pohditaan sekä tulkitaan teoriaa vasten. Tutkijan työskentely aineistonanalyysissä muodostuu koodaamisesta. Aineisto koodataan erilaisilla koodeilla, kuten sanoilla tai numeroilla. Tutkijan on hyvä tiedostaa, milloin on hyvä käyttää numeroita ja milloin sanallista ilmaisua. Tutkimuskysymykset määrittelevät, millä menetelmällä ja lähestymistavalla kannattaa tulokset esitellä. (Rantala, 2015, 111–112.)

Kuvio 2. Analysoinnin avaaminen

Tässä tutkimuksessa aineiston analysointi aloitettiin koodaamalla jokainen vastauslomake omalla numerolla (vanhempi 1, nuori 2) Tämän jälkeen aineisto analysoitiin kahdessa osassa. Ensimmäinen osa oli vanhempien vastaukset ja toinen osa oli lasten vastaukset. Kvantitatiiviset tulokset taulukoitiin ensin määrällisin keinoin jokaisen kysymyksen perusteella omaksi taulukoksi. Taulukot tehtiin Excel-ohjelmalla, koska aineisto oli niin pieni. Avoimet kysymykset litteroitiin sanasta sanaan. Litteroitua aineistoa tuli 4 sivua, kun rivivälillä oli 1,5 ja frontti 12. Tämän jälkeen avoimet kysymykset teemoitettiin ja luokiteltiin. Kananen tuo esiin, että luokittelun avulla tarkastellaan aineiston sisältöä ja otetaan aineisto haltuun. Luokittelu voi tapahtua teorialähtöisesti tai aineistolähtöisesti. (Kananen 2012, 117.)

Luokittelu on tehty tässä aineistolähtöisesti. Luokittelu tapahtui jakamalla aineisto kolmeen osaan. Ensimmäinen luokka oli vanhempien vastaukset, toinen oli nuorten ja kolmas lasten vastaukset. Tämän jälkeen luokittelu jatkettiin teemoittelemalla jokainen aineisto luokka kyselyissä nousseisiin teemoihin. Teemoiksi nousivat: tapaamiset perhetyöntekijän kanssa, tavoitteet, asiakasmäärä, lastensuojelun perhetyön merkitys, asiakaslähtöisyys, lapsilähtöisyys, asiakkaan vaikuttamismahdollisuudet ja kehittäminen. Käsitteet avattiin opinnäytetyön tuloksissa omiksi alaotsikoiksi. Kokosin jokaisen kuuden teeman alle kyselystä nousseet asiat ranskalaisilla viivoilla.

Kysely koostui avoimista kysymyksistä, suljetuista kysymyksistä, monivalintakysymyksistä sekä asteikkokysymyksistä. Avoimiin kysymyksiin vastaajalla oli mahdollisuus kirjoittaa haluamansa vastaus, mutta suljetuissa kysymyksissä oli valmiit vastausvaihtoehdot. Osassa suljettuja kysymyksiä oli mielipidevaihtoehdot. Monivalintakysymyksellä kartoitettiin vastaajien taustatietoja ja lastensuojelun asiakkuuden kestoa.

Tutkimukseni oli pieni otos Laukaan lastensuojelun perhetyöstä, joten halusin peilata tutkimuksessani nousseita tuloksia Hurtigin (2003), Sprattin (2001), Jaakkolan (2009) sekä Kimberly Bumdy-Faziolin, Katherine Briar-Lawsonin ja

Eric R. Hadimanin (2008) tekemin tutkimuksiin. Halusin etsiä mahdollisia yhtäläisyyksiä niistä niiltä osin, mitä teemoja omasta tutkimuksestani nousi.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Tämän luvussa tuon esiin tutkimuksellisen kehittämistyöhön liittyvän tutkimuksen perusteella tulleet tulokset, jotka olen jaotellut kehittämiskysymysten perusteella. Tutkimuksessa haettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Mikä merkitys lastensuojelun perhetyöllä on ollut asiakkaille. ovatko lastensuojelun perhetyölle laaditut tavoitteet toteutuneet ja asetettiin ne selkeästi sekä ovatko perheet olleet tyytyväisiä lastensuojelun perhetyön työskentelyyn. Tuon tässä osiossa esiin tutkimuksen ja kirjallisuuden kautta niitä tekijöitä, joiden vuoksi perhetyön merkitykseen tulisi panostaa ja miksi se olisi kannattavaa yhteiskunnan kannalta.

5.1 Lastensuojelun avohuollon tukimuotona tehtävän perhetyön merkitys lastensuojelun perheille

”Itse emme olisi pystyneet samaan. Arjen pyörittäminen olisi ollut mahdotonta ilman perhetyötä.” (Vanhempi 1)

”Olen pystynyt tekemään päätöksiä paremmin lapseni ja itseni parhaaksi. Perhetyö on antanut tukea päätösten jälkeen”
(Vanhempi 10)

Tuloksista ilmeni, että perhetyön merkitys nähdään Laukaassa positiivisena. Vuonna 2013 Laukaassa tehtiin 106 perheessä lastensuojelun perhetyötä. Vuonna 2014 Lastensuojelun perhetyötä järjestettiin 92 perheelle. Lastensuojelun perheiden määrä suhteutettuna väkilukuun on pienentynyt, koska Laukaan perhetyössä on panostettu ennaltaehkäisevään työskentelyyn. Laukaan kunnassa huostaanottojen määrä on pienentynyt myös lastensuojelun perhetyön vaikutuksesta. Vuonna 2013 huostaan otettuja lapsia oli 20. Kiireellisesti sijoitettuja lapsia oli viisi, kun vuonna 2014 huostaan

otettuja lapsia oli 17 ja kiireellisiä sijoituksia yksi. (Laukaan Sosiaali Effican tietokanta 2015.)

Suomessa oli vuonna 2013 lastensuojelun avohuollon asiakkaana 88 795 lasta tai nuorta. Lastensuojeluilmoituksia tehtiin 64 471 ja kiireellisiä sijoituksia tehtiin 4202, määrä nousi vuodessa 6,6 %. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015.) Kasvua selittää osittain lastensuojelulain mukainen tavoite ennaltaehkäisevän palvelun lisäämisestä ja madalletusta ilmoituskynnyksestä. Asiakasmäärät ovat nousseet tasaisesti viime vuosina. (Kuoppala & Säkkinen 2015, 9-10.)

Tutkimuksen tulokset saavat tukea koko Suomen osalta perhetyön merkityksen vaikutuksista asiakasmääriin. Kuoppala ja Säkkinen (2015) tuovat esiin, että vuonna 2014 ennaltaehkäisevän työn tulokset ovat alkaneet näkyä lastensuojelun puolella. Kiireellisiä sijoituksia tehtiin 3 773, määrä väheni 10 prosenttia vuodesta 2013. Huostaanottoja tehtiin 10 675 vuonna 2014. Määrä laski 1,4 prosenttia edellisestä vuodesta. Kaikkiaan kodin ulkopuolelle oli vuoden 2014 aikana sijoitettuna 17 958 lasta ja nuorta. Lukumäärä vähentyi vajaalla prosentilla. (Mts. 2015, 1.)

Tutkimukseen osallistuvat perheet elävät hyvin erilaisissa elämän tilanteissa. Heinon (2009) mukaan lapsiperheiden tilanteeseen vaikuttavat suuresti yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset, työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen vaikeus sekä henkilön asema yhteiskuntaluokassa. (Mts 54.) Heinon, Kuoppalan ja Säkkinen (2005) tekemässä tutkimuksessa tuodaan esiin, että, perheiden arjessa esiintyy työttömyyttä sekä painetta, joka johtuu työelämän epävarmuudesta. Päihteiden käyttö on lisääntynyt ja perheet ovat taloudellisessa ahdingossa. Perheet hajoavat, mikä tuo tullessaan vaikeita huoltajuusriitoja. (Heino, Kuoppala & Säkkinen 2005,14).

Asiakasmäärät lastensuojelussa vähenevät uuden sosiaalihuoltolain myötä koko ajan, koska ehkäiseviä palveluja, kuten perhetyötä ja kotipalvelua saa jatkossa ilman lastensuojelun asiakkuutta. Lisäämällä ehkäiseviä palveluita ja resursoimalla oikein lastensuojelutyötä, vähennetään raskaiden korjaavien lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta. Tämä antaa kunnille mahdollisuuden

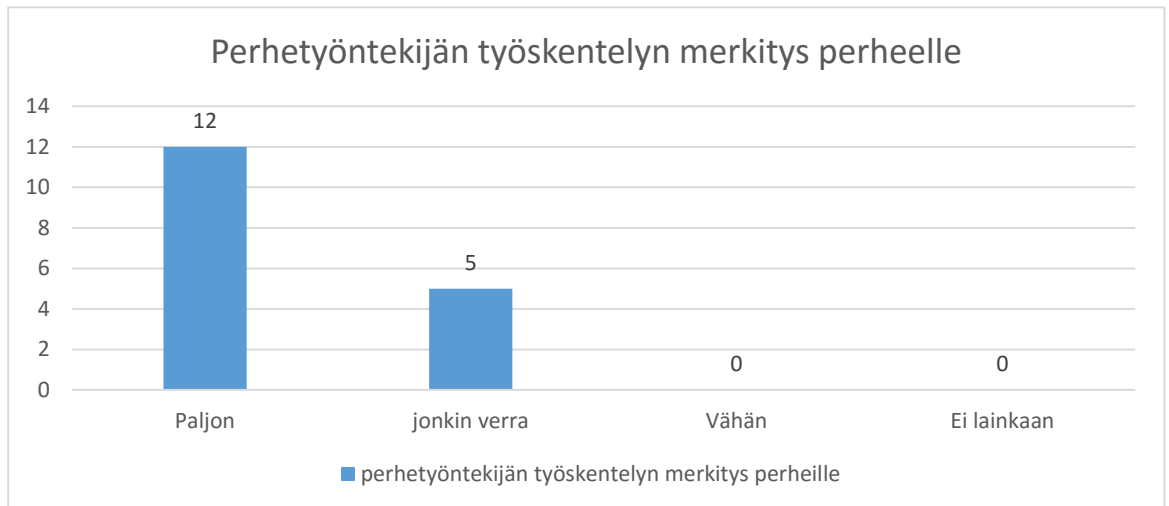
toimia siten, että lastensuojelussa on riittävästi osaavia työntekijöitä suhteessa asiakasmääriin. Kiireellisen sijoituksen ehdot tiukentuvat myös. Huostaanoton edellytykset tulee täyttyä ja lapsen on oltava välittömässä vaarassa, jotta lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti. Ensisijaisesti tulee käyttää avohuollon tukitoimia, joita ovat tehostettu perhetyö ja avohuollon sijoitus. (Sosiaalihuoltoa ja lastensuojelua koskeva uudistus, Finlex 2015.)

Tutkimustulosten mukaan aikuisille ja nuorille suunnatussa vastauksissa korostuu lastensuojelun perhetyön merkitys positiivisessa valossa. Vastaajista 12/17 oli sitä mieltä, että perhetyöstä on ollut apua perheelle paljon. Vastaajista 5/17 koki, että lastensuojelun perhetyöstä on ollut jonkin verran hyötyä. Yksikään perheestä ei kokenut, että perhetyöllä ei olisi ollut lainkaan apua heidän perheeseensä. Kyselyyn vastanneet kokivat lastensuojelun perhetyöstä olleen apua perheen arkeen merkittävästi. (Kuvio 3)

Tärkeä tekijä lastensuojelun perhetyössä asiakkaiden mielestä oli apu arkisiin tilanteisiin. Arkisiin tilanteisiin koettiin saavan apua myös keskustelun, ohjauksen, neuvonnan ja lastenhoidon kautta sekä saamalla tukea viranomaisten kanssa toimimisessa. Perheet kokivat saavansa apua myös lasten koulunkäynnin tukemiseen ja läksyjen tekoon, sosiaalisten taitojen harjoitteluun, taloudellisiin asioihin, vapaa-ajan toiminnan järjestämiseen, fyysiseen ja psyykkiseen apuun sekä oman ajan tukemiseen.

”Arjen tukemiseen, keskusteluapua, viranomaisten kanssa toimimista” (Nuori 1)

”Seurustelee lasten kanssa. Tekevät läksyt. Muutaman kerran päässyt kauppaan ilman lapsia.”(Vanhempi 6)

Kuvio 3. Perhetyöntekijän työskentelyn merkitys perheelle

Perhetyön hyöty perheille

Vanhemmille ja nuorille suunnatussa kyselyssä haluttiin saada selville, millainen hyöty perhetyöllä on perheen mielestä ollut heille itselleen. (Kuvio 4). Kysely tehtiin asteikkokysymyksenä. 10/17 vastaajasta oli sitä mieltä, että perhetyöstä on ollut suuri hyöty heidän perheelleen, 6/17 vastaajasta oli valinnut melko suuren hyödyn. 1/17 vastaajasta oli sitä mieltä, että perhetyöstä on ollut kohtalaista hyötyä.

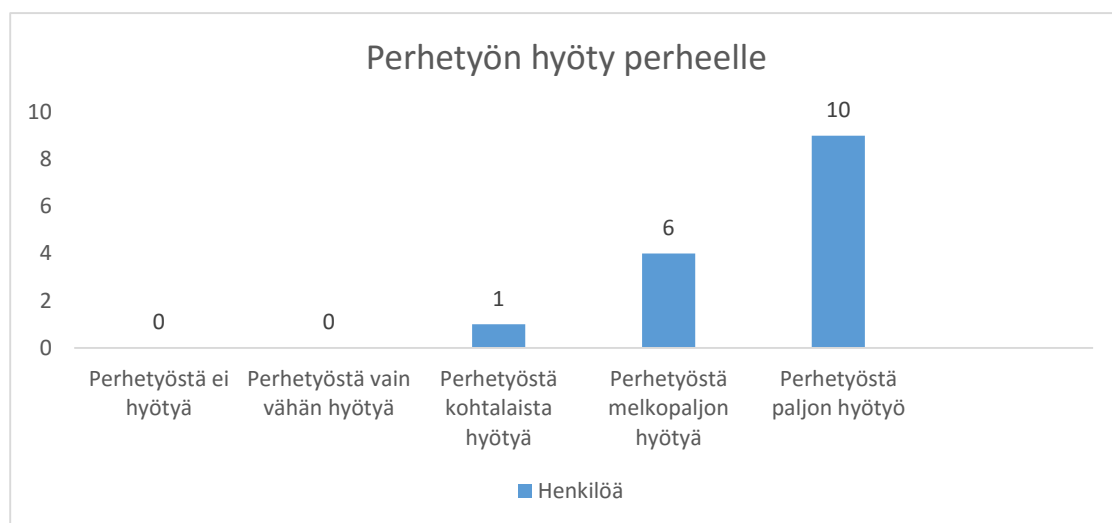
Tuloksien mukaan perheet tuovat esiin, että perhetyön apu oli arkipäivän apua, keskustelevaa perhetyötä ja toiminnallista perhetyötä. Vastaajat kokivat tärkeänä, että asioita pohditaan yhdessä ja että lapsi sekä vanhempi pääsevät puhumaan ulkopuolisen tahon kanssa. Perheet kokivat positiivisena sen, että perhetyöntekijä uskaltaa tuoda haasteita esiin ja puuttua asioihin. Perhetyön merkityksestä kertoi myös se, että yhdessäkään tutkittavassa perheessä perheen tilanne ei ollut mennyt huonompaan suuntaan.

Perhetyöntekijän avulla ongelmia on saatu pienemmäksi perheissä. Monesti perheiden tilanteet ovat hankaloituneet niin pahasti, että perheenjäsenet eivät pysty havaitsemaan ongelmien syitä. Perhetyöntekijä pystyy katselemaan tilannetta ulkopuolisin silmin, joten puuttuminen asioihin on helpompaa. Ongelmat ovat kärjistyneet niin, ettei puheyhteyttä perheenjäsenten välillä ole.

Vastauksissa tulee esiin, että perhetyöntekijän avulla on perheenjäseniin saatu yhteyttä ja asioista pystytty puhumaan:

”Emme olisi ilman perhetyötä saaneet lapseemme yhteyttä.
Lapsen oli hyvä pystyä puhumaan muille ” (Vanhempi1)

”En usko, että perheeni asuisi saman katon alla ilman perhetyötä”
(Nuori 1)

Kuvio 4. Perhetyön hyöty perheelle

Lasten kyselyn avulla haluttiin tietää, onko perhetyöstä ollut apua lapsen mielestä hänelle tai hänen perheellensä. Lapset toivat esiin, että apua on ollut hänelle itselleen, mutta myös perheen muille jäsenille. Lapset toivat esiin, että perhetyöllä on saatu apua siihen, että perheenjäsenten vuorovaikutus on alkanut toimimaan. Lapset tuovat esiin, että perhetyöntekijästä on ollut apua vanhemmille, he ovat saaneet jutteluseuraa. Lapset tuovat esiin, että perhetyö on ollut mukavaa ja hauskaa. 5/8 kyselyyn vastanneista lapsista oli sitä mieltä, että perhetyön antama apu perheelle tai hänelle on ollut erittäin hyvää. 1/8 vastaajasta oli sitä mieltä, että perhetyöntekijän apu on ollut hyvää. 2/8 vastaajista oli sitä mieltä, että apu on ollut välttävää. (Kuvio 6.) Lapset perustelivat vastauksia seuraavasti:

”Siinä, kun veli kiusaa ”(Lapsi 1)

”Juttelu apua äidille” (Lapsi 8)

Kuten Hurtig (2003) nostaa esiin tutkimuksessaan, että perhetyön merkitys liittyy usein konkreettisiin tilanteisiin. Työ on ollut merkityksellinen silloin, kun äiti on saanut uuden otteen elämäänsä ja on piristynyt. Hän tuo myös esiin, että työn eteneminen on hidasta ja se koostuu pienistä askeleista. Työ on myös kuluttavaa, jotta työtä jaksaa tehdä on löydettävä pienetkin positiiviset muutoksen vihjeet. (Mts. 89–90.) Tulosten mukaan perhetyön merkitys on näkynyt myös vanhempien voimaantumisenä sekä vanhempien ymmärryksen lisääntymisenä. Lastensuojelun perhetyön avulla saadaan parhaimmillaan sytytettyä vanhempiin tietoisuus omasta ja lapsen avun tarpeesta sekä halu ja sitoutuminen muutostyöhön. (Mts. 163, 181.) Tässä tutkimuksessa osallisena oli pieni joukko vastaajia eikä tuloksia voi yleistää, mutta tulosten perusteella huomaa, että jo pienelle osalle lastensuojelun perhetyön merkitys on ollut suuri. Tutkimuksessa nousee myös esiin, että perhetyön merkitys on tiedossa perheillä itsellään ja he arvostavat lastensuojelun perhetyöntekijöiden työtä heidän perheessään.

Tutkimuksessa tuodaan esiin sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisen yhteistyön haasteellisuus. Tuloksia tukee myös Trevor Spratt (2001) kirjoittama artikkeli, joka kertoo 26 sosiaalityöntekijälle tehdystä lastensuojelutyön kaksiosaisesta haastattelututkimuksesta. Tutkimus toteutettiin Pohjois-Irlannissa. Tutkimuksessa kartoitettiin sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä muutoksesta lastensuojelun käytänteissä. Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia lastensuojelutyön merkittävyyttä lasten hyvinvointiin erilaisissa käytänteissä lastensuojelussa ja miten sosiaalityöntekijöiden käsitykset vaikuttavat asiakkaisiin. Tutkimuksen tuloksien mukaan lastensuojelun hyvinvoinnin ja lastensuojelun yhteys on merkittävä. Tutkimuksessa nousee myös esiin, että sosiaalityöntekijät ovat halukkaita parantamaan sosiaalityön käytänteitä vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita, jolloin työskentely toisi toivottavaa tulosta lasten hyvinvoinnin lisäämiseen. (Mts. 2001 936, 938- 946.)

Perhetyön merkitys yhteiskunnallisesti

Tutkimukseen osallistuvat asiakkaat saavat kunnallista palvelua. Pohjolan (2012) mukaan Sosiaalitoimi on tilivelvollinen toiminnastaan päätöksentekijöille, toimintaorganisaatiolle, asiakkaille sekä veroja maksaville kansalaisille, koska palvelu on julkista. Sosiaalitoimessa keskeisessä asemassa on merkittävyys, on kuitenkin vaikeaa tuoda näkyväksi perhetyön merkittävyyteen vaikuttavia asioita sekä mitä vaikutusta tiedolla on. Merkittävyyden esiin tuominen vaatii tutkimista. Tutkimukseen pitää sisältyä sekä laadullinen, että määrällinen tutkimus. (Mts. 10–11.) Sosiaalialalla puhutaan merkittävyydestä niin koulutuksissa, kunnissa, järjestöissä kuin tutkimuksissakin. Sosiaalityössä on julkisesti tuotava esiin sosiaalityön merkitystä veronmaksajille, palveluorganisaatioille ja asiakkaille. (Pohjola, Kempainen & Väyrynen 2012, 7.)

Tutkimukseen osallistuvat perheet tuovat esiin, että perhetyöllä pyritään saamaan muutosta parempaan. Jokinen, Juhila & Raitakari (2003) tuovat esiin, että Sosiaalityö liitetään usein puuttumisena ihmisten elämään niin hyvässä kuin pahassa. Merkitys on aina ollut esillä sosiaalityössä, vaikka sen käsite on tullut esiin vasta viime vuosina. Sosiaalityössä on huomattu, että työntekijöiden jokainen teko on merkityksellinen ja ne vaikuttavat asiakkaan elämään ja tuottavat muutoksia. (Mts. 151–152.)

Sosiaalityössä arvostetaan työn tuloksellisuutta. Tuloksellisuus luo asiakkaalle merkityksiä, mutta silti keskustelua työn tuloksellisuudesta käydään kriittisesti niin sosiaalityön ammattilaisten kuin tutkijoidenkin keskuudessa. Keskustelut ovat tuoneet esiin myös positiivisia asioita: on pohdittu mikä toimii, sekä millä ehdoilla ja missä olosuhteissa toimivuus toteutetaan. (Pohjola 2012. 19.)

Laukaassa otetaan kehittämistyön tuloksena käyttöön lopetuslomake, jonka kautta voidaan arvioida jatkossakin perheyön merkitystä, kun palautelomaketta verrataan alkulomakkeeseen. Pohjolan ym. (2012) mukaan merkittävyyden tutkiminen on hyvin arvokasta, koska tulosten perusteella voidaan rakentaa tavoitteellisempia käytäntöjä ja asiakasprosesseja. (Mts.

351.) Sosiaalityössä ei voida tuoda esiin merkittävyyttä vain tekstien avulla, vaan sitä on mitattava ennen ja jälkeen toiminnan (Vesterinen 2012, 349).

Lastensuojelu nähdään usein negatiivisessa valossa ja siihen kohdistuu usein kritiikkiä. Kritiikkiä annetaan työntekijöille silloin kun lastensuojelu on toiminut liian myöhään ja silloin kun tehty työ ei ole tuottanut tulosta tai työn tehokkuudesta ei olla varmoja. Kunnat ovatkin ruvenneet kokoamaan numeraalisia tietoja lastensuojelusta. Tietoja kootaan huostaanotoista, avohuollon tukitoimia saaneiden perheiden määrästä sekä kuluista, joita lastensuojelu on kunnalle tuottanut. Harvoin uutisoidaan hyvin tehdystä lastensuojelutyöstä ja siitä, mikä merkitys tehdyllä lastensuojelutyöllä on ollut, kun lapselle on pystytty luomaan turvallisen kasvun edellytykset ja arkielämän puitteet kunnioittamalla lapsen etua. On hyvin vaikea osoittaa, millainen merkitys lastensuojelun työskentelyllä on yksittäisen lapsen hyvinvointiin. (Ritala-Koskinen 2012, 104.)

Ihmiset tuottavat itselle ja toiselle merkityksiä arkielämässä. Merkitysten avulla ihminen järjestää ja ylläpitää arkipäivän elämää. Ihmiselle merkityksellisiä asioita ovat kulttuuriin ja käytännön merkitykseen liittyvät asiat sekä tapaan selittää asioita. (Vilka 2005, 133–134.) Lastensuojelun perhetyön merkityksestä puhuttaessa tarkoitetaan toiminnan merkitystä kyseiseen toiminnan aikaan saamiin muutoksiin tietyssä systeemissä tai asiakasryhmässä. Pelkkä tilanteen mittaaminen asiakkaan elämässä ennen ja jälkeen intervention ei riitä merkittävyyden osittamiseksi, vaan arvioinnissa pitäisi päästä sisälle mekanismeihin, jotka saavat muutoksia aikaan asiakkaiden elämässä. (Kemppainen & Ojaniemi 2012, 52.)

Hurtig tuo esiin tutkimuksessaan, että ympäristön merkitys on suuri kotiin tehtävällä työllä. Kotona saadaan elämyksiä ja ruumiillisia kokemuksia ja fyysinen tila tuottaa lastensuojelun tilanteille merkityksiä, jotka ovat näkymättömiä. Merkityksiä on tarkasteltava, koska ne muovaavat yhtenä tekijänä lapsille rakentuvaa paikkaa. (Mts. 2003, 117.)

5.2 Tavoitteellinen perhetyö

”Tuetaan minua lasten hoidossa ja ohjataan vanhempana olemisessa, Lasta tuetaan myös ongelmassa”. (Vanhempi 1)

Perhetyölle tulee asettaa tavoitteet, jotta työskentely olisi tavoitteellista. Kyselyllä haluttiin kartoittaa, toteutuuko tavoitteiden asettelu Laukaan perhetyössä ja saavatko perheet olla osallisena tavoitteiden laadinnassa. 12/17 vastaajasta toi esiin vanhemmille ja nuorille suunnatussa kyselyssä, että tavoitteet on laadittu hyvin ja perhe on saanut olla mukana niitä laatimassa. Perhetyön tavoitteet laadittiin perheen haasteiden mukaan. Perheet toivat esiin, että tavoitteeksi asetettiin arjessa jaksaminen, vanhemmuuden tukeminen ja lapsen hyvinvointi. Tavoitteiden asettelu koski myös yksittäisiä perheen jäseniä. Osalla nuorella oli ongelmia koulussa ja he rikkoivat heille asetettuja sääntöjä. Tavoitteellinen tukihenkilötoiminta katsottiin myös tärkeäksi nuorelle:

”Lapsemme sai tukihenkilön, jonka kanssa voi opetella sosiaalisia taitoja ym. kanssakäymistä”. (Vanhempia 9)

”Lapsen/ nuoren koulukäynnin parantaminen ja sujuminen ja oman jaksaminen arjen pyöryksessä” (Vanhempi 10)

Kyselyyn vastanneista 5/17 perheessä ei ollut tietoa tavoitteiden asettelusta. Viisi vastajaa toi esiin, että tavoitteiden asettelussa on puutteita ja että perheet eivät ole saaneet olla mukana tavoitteiden laadinnassa. Vastauksista nousee esiin, että osalla vastaajista ei ollut lainkaan tietoa, mitä perhetyölle asetetut tavoitteet ovat. Tavoitteet on siis selitetty perheille huonosti, koska vastauksissa arvuutellaan tavoitteiden määrittelyä. Nämä perheet kokivat myös, että palavereja olisi hyvä pitää useammin, jolloin tavoitteet tulisi päivitettyä tilanteeseen sopivaksi:

”En muista, että tavoitteita olisi asetettu, en ainakaan muista mitä ne ovat. Palavereita olisi hyvä pitää useammin, jotta tavoitteet päivitetään tilanteeseen sopivaksi” (Vanhempi 11)

”En osaa sanoa” (Vanhempi 12)

Vanhemmille ja nuorille suunnatulla kyselyllä kartoitettiin myös tavoitteiden toteutumista. Vastaajista 10/17 toi esiin, että tavoitteet ovat toteutuneet suunnitellusti. Osassa perheitä tavoitteet on vain osittain saavutettu, koska työskentely on vielä kesken. Perhetyön tavoitteena oli saada aikaan perusasioita, kuten arjen ylläpitämisen hallintaa. Asetetut tavoitteet pystyttiin toteuttamaan, koska perhetyö tuki koko prosessin ajan perheen arjenhallintaa.

Vastauksissa nousi esiin, että osa perheistä oli tietoisia siitä, mitkä tavoitteet on saavutettu ja minkä eteen pitää vielä tehdä töitä. Perheet kertovat, että tavoitteellinen lastensuojelun perhetyö vaatii rehellisyyttä, avoimuutta ja hyvää vastavuoroisuutta. Tavoitteiden eteen perheenjäsenet ovat joutuneet tekemään kompromisseja. Perheet ovat kuitenkin valmiita muutokseen ja halukkaita muuttamaan toimintatapojaan, jotta tavoitteisiin päästään:

”Oikein hyvin, koulunkäynti sujuu nyt hyvin. Tai ainakin paremmin kun ennen, sekä itse jaksan nyt paremmin, kun olen saanut tukea ja neuvoja” (Vanhempi10)

”Kun vanhemmat ovat rehellisesti aukaisseet ongelmansa, on kuunneltu ja apua saatu” (Vanhempi 8)

Perheistä 5/17 ei ollut tiedossa tavoitteidenmäärittely, minkä vuoksi myös tavoitteiden toteutuminen ei tullut esiin. Perheet toivat esiin, että olisi hyvä pitää tiiviimmin tavoitteita kertaavia palavereja sosiaalityöntekijän ja perhetyöntekijän kesken. Vastaajista neljä oli sitä mieltä, että tavoitteet eivät ole toteutuneet. Perheet perustelevat tavoitteiden toteutumista seuraavasti:

”Jospa ne pikkuhiljaa alkaisi toteutumaan” (Vanhempi 6)

”Palavereita olisi hyvä pitää useammin, jotta perheen tilanne on ajan tasalla. (Vanhempi 11)

5.3 Perheiden tyytyväisyys perhetyön työskentelystä

Tutkimuksessa ilmeni, että yhteistyö Laukaan lastensuojelun perhetyöntekijän kanssa koetaan erittäin toimivaksi. Kyselyyn vastanneista 16/17 tuo esiin, että yhteistyö perhetyöntekijän kanssa on erittäin toimivaa ja perheet ovat tyytyväisiä heidän työskentelyynsä. Perheet kokivat positiivisena myös sen, että perhetyöntekijöiden kanssa on helppo tehdä yhteistyötä ja he ymmärtävät perheitä. Perheet tuovat esiin, että perhetyöntekijän tulee perheelle niin tutuksi, että hänet koetaan jopa perheenjäseneksi. Sosiaalityöntekijät eivät ole mukana perheen arjessa, vaan tapaamiset tapahtuvat usein toimistoissa tai satunnaisesti perheen kotona. Työskentely sosiaalityöntekijän kanssa koettiin välillä haasteellisena, koska häntä ei saa kiinni tai sitten sosiaalityöntekijä ei ymmärrä perheen tarpeita niin hyvin kuin perhetyöntekijä:

”Koska perhetyö ymmärtää, mutta sosiaalityöntekijät eivät ymmärrä mitä pitäisi tilanteessa kuin tilanteessa toimia”
(Vanhempi 2)

”Perhetyö toimii hyvin, mutta entisen sossu oli perseestä” (Nuori 4)

Tutkimuksessa esitettyjen avointen kysymysten mukaan perhetyöntekijät ovat pystyneet luomaan perheisiin luottamuksellisen suhteen. Perheet tuovat esiin, että työskentely on ollut avointa ja vastavuoroista. Perhetyöntekijä koetaan joissakin perheissä jopa perheenjäsenen kaltaisena. Perhetyöntekijä koetaan suurena apuna nuorten kanssa. Vanhemmat tuovat esiin, että perhetyöntekijästä on ollut suuri apu keskustelun avaajana. Perhetyöntekijän kanssa on myös helppo ja luontevaa jutella sekä sopia asioita

”Perheenjäsen, avointa, hieno tuki” (Vanhempi 8)

”Yhteistyö toiminut hyvin, nuoren toivetta vanhemmille kerrottavissa asioissa on kuunneltu” (Nuori 1)

Vastaajasta 1/17 oli sitä mieltä, että yhteistyön sujuminen riippuu henkilöstä, mutta on lähes toimivaa. Vastaaja tuo esiin, että on suuri merkitys sillä, miten kemiat perhetyöntekijän kanssa osuvat yhteen. Vastaaja tuo esiin, että perhetyöntekijät työskentelevät omalla persoonallaan ja niissä on eroja. Persoonan tuoman mieltymysten mukaan myös työmuodot ja työskentelytavat ovat vähän erilaisia:

”Riippuu henkilöstä, mutta 70 % toimivaa” (Vanhempi 12)

”Ihan hyvin, toinen työntekijä hieman välttää leikkimistä ja olemista lasten kanssa” (Vanhempi 6)

Kuten Sarah Banks toteaa, että työntekijän tulee ottaa asiakkaaseen ammatillista etäisyyttä henkilökohtaisen persoonan ja työminän välillä. Sarah korostaa, että on asiakkaan ja työntekijän oikeus sekä yhteisön suojelua, että työmuodot tehdään samalla tavalla. Työntekijää tulisikin rohkaista tunnistamaan rajoja henkilökohtaisen persoonan ja työminän välillä. Pienen kunnan ongelmana on usein se, että asiakkaat vertailevat saamiaan palveluita ja pitkäaikaisten työntekijöiden toimintatapaa. Ammatillisten linjausten ja ystävyysuhteiden erottamine onkin usein pienessä kunnassa haasteellista. (Banks 2012, 173–174.) Lastensuojelun perheissä tehdään parityöskentelyä ja perhetyöntekijöiden hyvin erilaiset työkäytännöt voivat hämmentää asiakkaita ja he eivät tiedä kuinka heidän tulisi toimia jos työkäytännöt ovat erilaisia. Tulosten perusteella on kiinnitettävä huomiota jatkossa siihen, että asiakkaat saavat tasalaatua palvelua. Persoonan tuomaa vaihtelua ei saa unohtaa, mutta työkäytäntöjä tulee yhdenmukaistaa niin, että työtä tehtäisiin samalla muotilla.

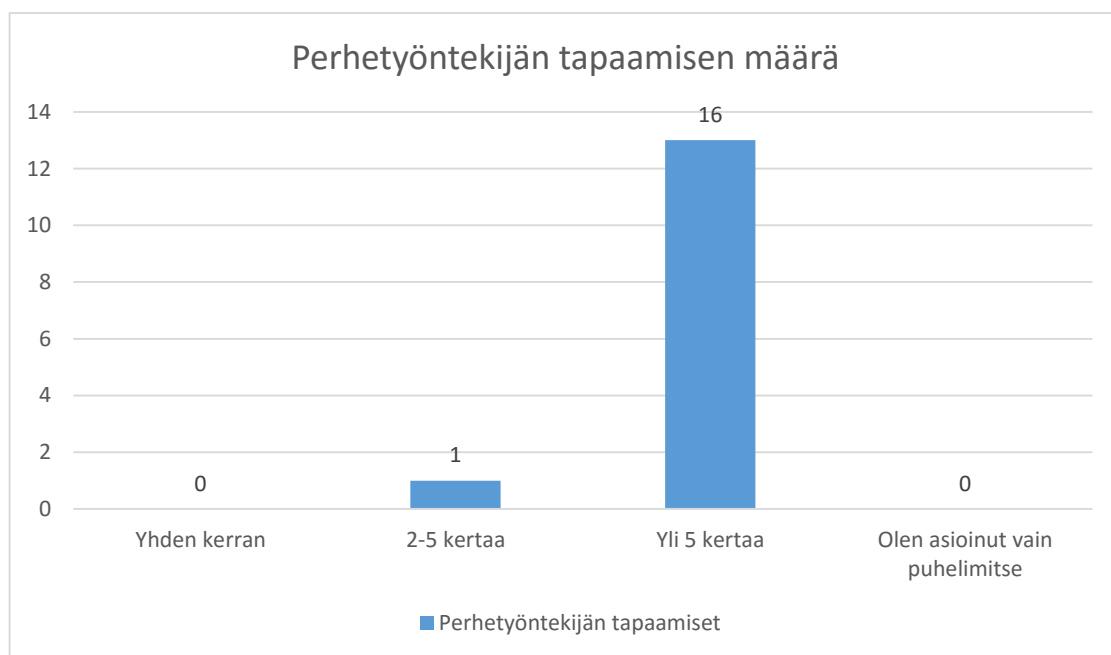
Perhetyöntekijän tapaamiset

Tulosten mukaan lastensuojelun perheet päästävät perhetyöntekijän hyvin kotiinsa, koska he kokevat saavansa apua itselle sekä muille perheenjäsenille. Vanhemmat tuovat esiin, että he tarvitsevat apua arkeen. Perheet tapaavat perhetyöntekijää yleensä kerran viikossa, joissakin perheissä tehdään tiiviimpää työskentelyä ja tapaamisia on useampi viikossa. 16 Vanhemmille ja nuorille suunnattuun kyselyyn vastanneista lastensuojelun perhetyön

perheistä oli tavannut perhetyöntekijää yli viisi kertaa. 1 vastaaja oli tavannut perhetyöntekijän 2-5 kertaa. (Kuvio 5.) Perheet kokivat, että perhetyöntekijän tapaamisia oli sopivasti. Yksi vastaaja olisi halunnut tavata perhetyöntekijää useammin. Vastaajat tuovat esiin, että perhetyön aloitus on ollut selkeä:

”Tapaan perhetyöntekijääni viikottain” ja koen määrän olevan riittävä” (Nuori 1)

”Tapaamisia saisi olla useammin esim. 2 krt/vko” (vanhempi 12)

Kuvio 5. Perhetyöntekijän tapaamisen määrä

Lasten tuloksissa tuli esiin, että lapset tapaavat perhetyöntekijää säännöllisesti, yleensä kerran viikossa. Lähes kaikki olivat tavanneet perhetyöntekijän useamman kerran, joten tutustumista on hyvin tapahtunut. Kyselyn kannalta on hyvä, että tapaamisia on useampi, joten lapset voivat kertoa useamman tapaamisen perusteella kokemuksistaan. Lapset kokevat pääsääntöisesti perhetyöntekijän tapaamiset mukaviksi ja hauskoina, eivätkä koe niitä kuormittavana, vaikka välillä joutuu puhumaan ikävimmistäkin asioista. Yksi lapsi toi esiin, että ei pidä perhetyöntekijän tapaamisista. Lapset vastasivat kyselyyn seuraavasti: En tiedä/en muista vastauksia tuli 1/8. Perhetyöntekijän olivat tavanneet 7/8 vastaajasta yli viisi kertaa.

Hurtig (2003) tutkimus tukee tutkimuksessa noussutta asiaa, että perhetyöntekijä otetaan hyvin vastaan perheessä. Hurtig sanoo, että kutsu kotiin on perhetyöntekijälle lupaus ja mahdollisuus, joka kertoo positiivisesta signaalista perhetyöntekijän ja perheen väliselle yhteistyölle. Kodin oven avaaminen perhetyöntekijälle on usein työskentelyn ensimmäinen kynnyks. perhetyöntekijä pyrkii sisään päästyään mahdollistamaan uuden tapaamisen havaitsemalla erilaisia piirteitä kodista. Kodista pyritään löytämään positiivisiakin asioita. Kotikäyntien avulla saadaan monipuolista, todellista ja aistikasta tietoa perheen arjesta. (Mts. 2003, 118- 119.)

Tapaamisten riittävyys

Perhetyötä tehdään useasti pitkään perheessä. Työskentely saattaa olla monen vuoden prosessi. Työskentely laitetaan välillä tauolle, jotta nähdään selviytyykö perhe jo annetun avun voimin vai nouseeko esiin jotain muita ongelmakohtia mitä ei ole huomattu. Joskus perhetyön joudutaan aloittaman uudelleen. Vastauksista nousi esiin, että yksi perhe koki, että perhettä ei auteta oikealla tavalla, vaan perheestä etsitään vain vikoja:

”Perhetyö ollut pitkään elämässämme ja todennäköisesti jatkuukin” (Nuori 1)

”Keskitytään perheen auttamiseen, ei vikojen ja virheiden etsimiseen” (Vanhempi 12)

Lasten kyselyn kautta kartoitettiin tapaamisten riittävyyttä. 3/8 vastaajasta koki perhetyöntekijän kanssa olevan erittäin hyvin tapaamisia. 3/8 vastaajasta koki tapaamisia olevan hyvin. 1/8 vastaajasta oli sitä mielestä, että tapaamisia oli välttävästi. Tapaamisia ei ollut riittävästi 1/8 vastaajan mielestä. (Kuvio 6.) Vastaajat perustelivat vastauksia seuraavasti:

”Liian vähän nähnyt perhetyöntekijää” (lapsi 1)

”Ei tiedä” (Lapsi 6)

Lastensuojelun perhetyötä on pystytty tarjoamaan hyvin virka-ajan ulkopuolella. Kyselyistä nouseekin esiin Laukaan lastensuojelun perhetyön joustavuus. Joustavuus lisää positiivista asennetta työskentelyyn ja helpottaa perhetyöntekijän pääsyä perheisiin, koska perhetyöntekijän tapaamiset voidaan sopia perheiden aikataulun mukaisesti.

Perhetyön tekeminen vaatii joustoa. Perheet elävät erilaisissa elämäntilanteissa ja jokaisella perheellä on yksilölliset tarpeet, joten perhetyötä voidaan joutua tekemään myös virastoajan ulkopuolelle. Tärkeänä asiana tutkimustuloksissa nouse esiin, että Laukaassa perhetyötä tehdään hyvin joustavasti ja perheet arvostavat sitä. Lahti (2008) tuo esiin, että vuosituhatien vaihtuessa perheiden elämän rytmi on muuttunut hektisemmäksi. Ympäri vuorokautinen aktiivisuus on tullut perheen arkeen. Kiire ja liiallinen aktiivisuus aiheuttavat perheissä huonovointisuutta, joka näkyy mielenterveys – ja päihdeongelmina. Yhteiskunnan asettamat paineet eivät myöskään edesauta lapsiperheiden levollista oloa tai pitkäkestoisia ihmissuhteita, jotka tukisivat lapsen kehitystä. Perheiden pahoinvointi on antanut kunnille aiheutta pohtia sosiaalityön järjestämiseen virka-ajan ulkopuolella. (Lahti 2008, 146–147).

Tietoisuus perhetyön työskentelystä

Kyselyllä haluttiin myös vastausta siihen, kuinka tietoisia lapset ovat siitä, miksi perhetyöntekijä käy heidän perheessään. Pääsääntöisesti perheen lapset tietävät, miksi perhetyöntekijä käy heidän perheessään. Vastaajista 3/8 tiesi erittäin hyvin, miksi perhetyöntekijä käy heillä. Vastaajasta 3/8 tiesi hyvin. Lapset toivat kyselyssä esiin, että lastensuojelun perhetyöntekijä käy heillä vanhempien alkoholiongelmien ja lapsen kouluongelmien vuoksi. Vastaajasta 2/8 ei tiennyt, miksi perhetyöntekijä käy heillä. (Kuvio 5.) Lapset perustelivat vastauksia seuraavasti:

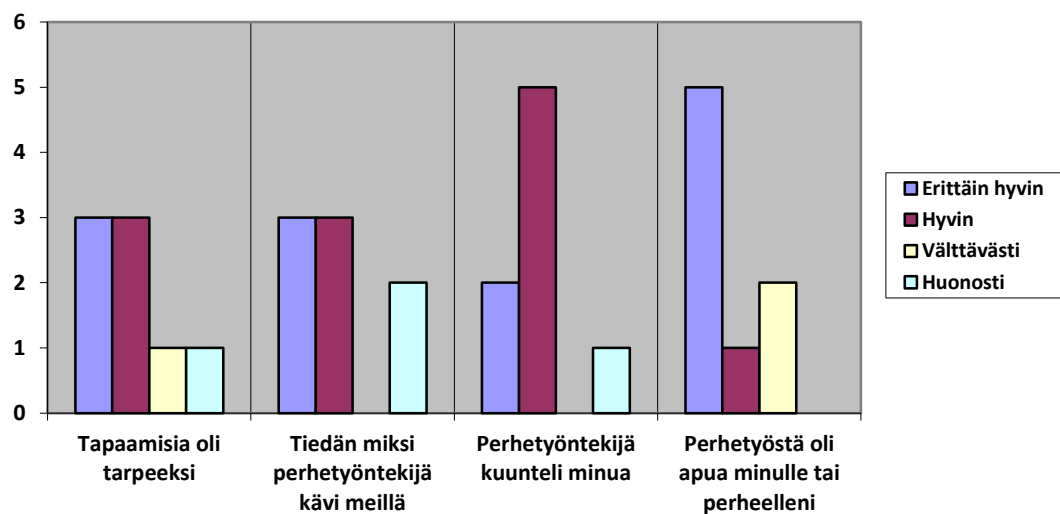
”Perhetyöntekijä käy läksyjen takia” (Lapsi 3)

”Isästä” (Lapsi 8)

Kyselyllä haluttiin myös lapsilta vastauksia siihen, kuunteleeko perhetyöntekijä heidän tarpeitaan työskennellessään heidän kanssaan. Kyselyyn vastanneista 2/8 oli sitä mieltä, että heidän mielipiteitä kuunneltiin erittäin hyvin. Vastaajista 5/8 oli sitä mieltä, että heitä kuunneltiin hyvin. Vastaajista 1/8 oli sitä mieltä, että häntä ei kuunneltu lainkaan. (Kuvio 6.) Lapset perustelivat vastauksia seuraavasti:

”Kyllä”(Lapsi 7)

”Ei kuuntele”(Lapsi 1)

Kuvio 6. Lapsen kokemus perhetyön työskentelystä

Lapsen kokemustieto on kuultava ja se tulisi huomioida päätöksiä tehtäessä. Parhaimmillaan lapsen mielipide voi vaikuttaa siihen, miten lasta autetaan lastensuojelun kautta. Lapselle on erityisen tärkeää tulla kuulluksi, jotta hänelle tulee ymmärrys, että hänen sanoillaan on merkitystä. Lapsen tulee olla myös tietoinen oman elämänsä kuvasta. Tavoitteena on, että lapsen tietoisuus itsestään, perheestään ja lastensuojelusta lisääntyisi työskentelyn aikana. (Muukkonen 2009, 140.)

Lastensuojeluperheissä lapsi jää usein varjoon, eikä hän saa ikätasoistaan tukea ja hoivaa. Perhetyön avulla yritetään tuoda lapsi näkyväksi myös kotona. Kunnallisella tasolla lapsikeskeisestä näkökulmasta ajateltuna tulisi

edistää ja kehittää sellaisia ajattelumalleja, jotka parantavat lapsen olosuhteita kodissa, yhteisössä ja koulussa (Gilligan 2000, 14.)

Lapsikeskeisessä ajattelussa Grahamien mukaan on tärkeää myös ymmärtää perheen laajempia ihmissuhteita. Monesti lastensuojelun perheissä sosiaaliset suhteet ovat vähäisiä, joten on tärkeää, että perheen sosiaalisia verkostoja vahvistetaan ja tuetaan. Yhteys yhteisön ja perheen kanssa on välillä monimutkainen ja perheet tarvitsevat niissä tukea. (Graham & Graham 2000, 35.)

Perheen tukeminen on erittäin laaja kokonaisuus ja se koostuu monesti hyvin monista palveluista ja kokonaisuuksista. Lapsen ja perheen tarpeita pohtiessa on erityisen tärkeää arvioida työnlaatua ja vaikuttavuutta perheen tukemisessa. (Canavan 2006, 281.) Perheille pitäisi pystyä tunnistamaan oikeanlaiset palvelut yhdessä perheen jäsenten ja heidän kanssaan työskentelevien auttajatahojen kanssa. Työskentelyn kannalta on tärkeää, että kaikilla on sama näkökanta palveluiden tunnistamisessa. (Sanders & Munford 2006, 267.)

Asiakaslähtöisyys

Opinnäytteessäni kiinnostavaa oli tietää, toteutetaanko Laukaan lastensuojelun perhetyössä asiakaslähtöisyyttä. Sosiaalityöntekijä on isossa roolissa perhetyötä suunniteltaessa, mutta ottaako hän huomioon perheen toiveet ja tarpeet. Halusin myös tietää, kuinka selkeää perhetyön aloitus on ja sovitaanko sen alkamisesta yhdessä perheen kanssa. Vanhemmille ja nuorille suunnatun kyselyn vastauksista tulee esiin, että perhetyön aloitus koetaan pääsääntöisesti selkeänä ja perhetyön aloituksesta sovitaan yhdessä perheen kanssa. Vastaajat tuovat esiin, että heidän toiveitaan ja tarpeita kuunnellaan, mutta vastaajilla on välillä tunne, että heidän ongelmia ei oteta tarpeeksi vakavasti.

”Aloituspöytä oli selkeä ja yhdessä sovittu” (Vanhempi 1)

”On kuunneltu, eri asia on, onko otettu vakavasti ja tosissaan”
Vanhempi 6)

Asiakaslähtöisyys sosiaali- ja terveysalalla tarkoittaa asiakkaan tarpeiden ja toiveiden kuulemistä. Tähän kuuluu tiedottaminen asiakkaan oikeuksista sekä sen lisääminen. Asiakaslähtöisyys tukee perhetyön prosessin aikana tapahtuvia valintoja ja päätösvaltaa sekä näin edesauttaa asiakkaan ymmärrystä parantaa omaa elämäänsä parempaan suuntaan. Asiakas motivoituu paremmin muutostyöskentelyyn, kun hän on tiedostanut tilanteensa ja tunnistaa itse ongelmat. Asiakas osaa puntaroida omaa tilannetta eri näkökulmista. (Järvinen ym. 2012, 18.)

Asiakaslähtöisyys on asiakkaan kunnioittamista, mikä tarkoittaa asiakkaan itsemääräämisoikeuden ja muiden ihmisoikeuksien tunnistamista. Perhetyöntekijän tehtävänä on tuoda näitä asioita esiin sekä varmistaa, että ne pysyvät voimassa. Perhetyöntekijällä tulee olla riittävän hyvä itsekunnioitus ja itsearvostus niin ihmisenä kuin ammattilaisena, jotta hän voi osoittaa kunnioitusta asiakkaalle. Jokaisella asiakkaalla on ainutlaatuinen tarina ja kokemus. Vaikka perhetyöntekijällä on kokemus erilaisista perheistä, on muistettava yksittäisen perheen ainutkertaisuus. Perhetyössä on keskityttävä siihen, mikä on juuri tälle perheelle tärkeää ja hyödyllistä. Asiakassuhteessa on noudatettava rehellisyyttä, avoimuutta ja luottamuksellisuutta. Nämä asiat edesauttavat onnistumista.

Hyvän yhteistyön edellytys on luottamus. Luottamuksen avulla voidaan käsitellä asioita rehellisesti ja monipuolisesti, vaikka työntekijä ja asiakas olisivat asiasta eri mieltä. Myönteistä sekä kehittävää palautetta annetaan koko työskentelyn ajan ja sitä annetaan puolin ja toisin. Asiakkaalle on annettava valinnan mahdollisuuksia. Työskentelyssä on muistettava kokonaisvaltaisuus. Työskentelyssä on muistettava, että perheen asioita käsitellään koko perheen sekä jokaisen yksittäisen perheenjäsenen näkökulmasta. (Mts. 18–22.)

Lastensuojelun merkitykseen vaikuttaa oleellisesti asiakaslähtöisyys. Asiakaslähtöisyydestä puhutaan paljon, mutta kuinka se näkyy perhetyön arjessa, on tarkastelun arvoinen asia. Pohjola tuo esiin, että asiakaslähtöisyyden tavoitteet ovat korostuneet ja se seurauksena

asiakasvaikuttavuutta on ryhdytty tutkimaan. Tutkimuksissa ollaan kiinnostuneita asiakkaan tarpeisiin vastaamiseen, palvelusta saadun hyödyn vaikutukseen tai muutoksiin asiakkaan elämässä. (Pohjola 2012, 23.)

Lapsilähtöisyys

Lapsille suunnatussa kyselyssä nousee esiin, että pääsääntöisesti myös lapsen ääni tuli kuuluviin. Kyselyyn vastanneista 2/8 oli sitä mieltä, että heidän mielipiteitä kuunneltiin erittäin hyvin. Vastaajasta 5/8 oli sitä mieltä, että heitä kuunneltiin hyvin. Vastaajista 1/8 oli sitä mieltä, että häntä ei kuunneltu lainkaan. (Katso taulukko 5.)

Lastensuojelun asiakaslähtöisyyteen kuuluu isona osana lapsilähtöisyys. Lastensuojelussa eniten keskustelua herättäviä asioita ovat lapsen etuun liittyvät asiat. Keskustelun tuloksena on ryhdytty kiinnittämään huomiota entistä enemmän lastensuojelussa lapsen osallisuuteen ja lapsilähtöisyyteen. Lapsilähtöisyys sosiaalityössä tarkoittaa, että lapsen tarpeet ja toiveet ohjaavat työskentelyä. Lapsilähtöisyydellä pyritään suojelemaan, tukemaan, vahvistamaan ja eheyttämään lasta suoraan lapsen kanssa työskentelemällä sekä pitämällä prosessit lapsikeskeisenä. Erityisen tärkeää on vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen vahvistaminen sekä vanhempien tuominen tietoisiksi lapsen kokemuksista ja näkökulmista. (Päkkilä 2008, 162–163.)

Lapsilähtöisyys ei ole aina itsestään selvää ja helppoa. Lapsi nähdään usein pommina, kun häntä ei osata auttaa oikein. Liian usein pelätään, että lapsen kokemusten selvittäminen pahentaa tilannetta tai vahingoittaa lasta, tämän takia vain osa lapsista pääsee kertomaan kokemuksistaan. Ensisijaista on, että lapsi otetaan heti varhaisessa vaiheessa mukaan työskentelyyn ja hänen kokemuksiaan ja näkemyksiään kuunnellaan. (Päkkilä 2008, 162–163.) Perhetyöntekijän tehtävä on toimia lapsen tarpeiden tulkkina sekä tarpeiden toteuttamisen edesauttajana. (Myllärniemi 2007, 21.) Lasten kokemusten ja näkemysten huomioiminen on tärkeää, siksi ne tuodaan keskeisesti esiin opinnäytteessä.

Perheen tullessa lastensuojelun asiakkaaksi on erityisen tärkeää pohtia, kuka on lastensuojelun perhetyön asiakas. Kenet kuullaan, nähdään ja kenen tarpeisiin reagoidaan. (Kuronen & Lahtinen 2010, 77.) Työskentelyssä otetaan huomioon koko perhe, mutta yhtään yksilöä ei saisi unohtaa.

Perheentyöntekijän tulee työskennellä kaikkien perheenjäsenten kanssa. Sosiaalityössä ja perhetyössä työskennellään käytännössä eniten äitien kanssa, koska usein tavoitteena on vaikuttaa perheiden tilanteisiin ja aikaan saada niissä muutoksia, on äideillä sekä heidän voimavaroilla ratkaiseva rooli työskentelyssä. (Myllärniemi 2007, 24; Kuronen & Lahtinen 2010, 78).

Kansainväliset tutkimukset tukevat tutkimuksessa nousseita ajatuksia. Tutkijat Kimberly Bumdy-Fazioli, Katherine Briar-Lawson ja Eric R. Hadiman (2008) tuovat tutkimuksessaan esiin, että vanhemmille on erittäin merkityksellistä, että heitä arvostetaan ja he saavat olla mukana tekemässä päätöksiä. Sosiaalityöntekijät pitävät myös itse työskentelyn merkittävyyden kannalta tärkeänä, että vanhemmat otetaan mukaan päätösten tekemiseen. Sosiaalityöntekijät tuovat esiin tutkimuksessa, että he tarvitsisivat koulutusta siihen, kuinka kohdata asiakas tasavertaisena jäsenenä, jotta yhteistyö tehostuisi. (Mts. 2008, 158, 1460–1461)

Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet perhetyössä

Tutkimustulosten mukaan Laukaassa lastensuojelun asiakkaat saavat tuoda omia ehdotuksia esiin, on eri asia, miten työntekijät hyödyntävät kuulemaansa. Kilpeläinen & Sala-Laaka (2012) tuovat esiin, että parhaita asiantuntijoita arjessa selviytymisessä, hyvien työkäytäntöjen ja vaikuttavien palveluiden löytämisessä ovat asiakkaat itse. Asiakkaan usko vaikuttamiseen vahvistuu silloin kun hän voi itse olla vaikuttamassa itseään koskeviin päätöksiin. (Mts. 303, 311). Lapsen ja perheen auttamisessa on erittäin tärkeää saada lapsen näkemys asioista esille. Lasten tieto on perhetyöntekijälle erittäin merkityksellinen ja lapset nähdään tärkeinä osapuolina. (Hurtig 2006, 167–168.)

Lapsi on itse parhaiten tietoinen asioista ja on kyvykäs katsomaan omaa elämänsä. Tärkeää on, että lapsi saa tuoda itse oman äänensä kuuluviin ja

hänelle kerrotaan asioista. Lapsi pystyy kuuntelemaan ja ottaman vastaan myös vakaviakin asioita. (Dunlop & Fabian, 2007, 75.)

Tutkimustulosten mukaan asiakastyytyväisyyskyselyllä saadaan hyvin merkittävää ja vaikuttavaa tietoa. Hokkasen (2012) mukaan yksi työväline vaikuttavuuteen on asiakastyytyväisyyskysely. Tämän työvälineen kautta voidaan tutkia asiakasnäkökulmaa, asiakastyytyväisyyttä sekä asiakasjohteisuutta palvelun tarkastelussa. Asiakastyytyväisyyskyselyn tuominen osaksi palvelun toimintaa sekä palautteen perusteella tehtävä muutostyö kuitenkin vaatii vielä opettelua sekä ylläpitoa. (Mts. 2012, 122–123.)

6 PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN LAUKAAN PERHETYÖSSÄ KYSELYTUTKIMUKSEN POHJALTA

Sosiaalihuoltolaki muuttui 1.4.2015, minkä seurauksena lastensuojelua joudutaan jäsentämään uudelleen. Varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn on panostettava, minkä seurauksena perhetyötä voi saada ilman lastensuojelun asiakuutta. Lastensuojelun asiakkuus alkaa vasta, jos lastensuojelun tarve todetaan tai perheelle annetaan lastensuojelun tukitoimia tai palveluja. Ainoastaan lastensuojelun kautta myönnettäviä palveluita ja tukitoimia ovat lastensuojelulain mukainen taloudellinen tuki, tehostettu perhetyö, perhekuntoutus sekä lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle. Kaikilla ihmisillä tulee olla samanlainen oikeus palveluihin asuinalueesta riippumatta. Uudistetun sosiaalihuoltolain myötä kunnat joutuvat rakentamaan perhelähtöiset rakenteet, jossa perheet, lapset ja nuoret tulevat kuulluiksi. (SHL 2014/ 1301§ 33.)

Perhetyötä ohjaavat lait ja asetukset sekä eettiset periaatteet ja ammattietiikka. Perhetyössä joudutaan yhä useammin tilanteeseen, jossa ei ole yhtä oikeaa vastausta. Eettiset periaatteet ja lait antavat harvoin suoran vastauksen ihmissuhteen kiperimpiin tilanteisiin. Perhetyöntekijän työn tueksi kaivataan kirjattua ohjeistusta. Toiminnallisten menetelmien osuus tulee

kasvamaan. Uusiksi työtavoiksi voivat muodostua verkkopalvelut, sosiaalinen media ja perheiden tukeminen mobiiliavusteisesti. (Järvinen ym. 2012, 250.)

Perhetyön käsite kaipaa tutkimuksellista täsmennystä, koska se ei ole vakiintunut. Perhetyön käsitteen täsmentämisen avulla pystytään kohdentamaan palveluita oikein ja välttämään päällekkäin tehtävää palvelun tarjontaa sekä kehittämistyötä. Perhetyön sisällön selkiytyttyä yhteistyöverkostot voivat toimia tuloksellisemmin perhetyön rinnalla. (Mts. 250.) Perhetyön käsitteen vakiintumattomuus on tuottanut hankaluuksia myös Laukaan perhetyössä. Yhteistyöverkostojen tiedon puute perhetyön sisällöstä johtaa siihen, että perhetyön kuvitellaan pystyvän hoitamaan aivan kaikki perheiden ongelmat. Osa yhteistyöverkoston jäsenistä luulee, että perhetyö tekee kodinhoitajan tehtäviä eli siivoaa ja tekee ruokaa. Toki näitä tehdään, mutta se ei voi olla ainoa avun tarve. Psykiatrisella puolella on tungosta ja oletetaan, että perhetyöllä voidaan paikata laitoshoidon. Perhetyöntekijältä vaaditaan ja odotetaan tänä päivänä hyvin paljon.

Perhetyön kehittäjien tulisi kehittää arvioinnin ja mittaamisen menetelmä. Käyttökelpoisia mittareita tarvitaan kumppanuuden, perhelähtöisyyden ja yhteisten toimintatapojen arvioimiseksi. Perheiden tuentarpeen tunnistamiseksi tarvitaan erilaisia menetelmiä ja työmuotoja. Perhetyöstä kaivataan myös enemmän tutkittua tietoa kustannuksista, toimijoiden välisestä yhteistyöstä sekä työntekijöiden ja asiakkaiden näkökulman esiin tuomista. (Mts. 251.)

Laukaassa halutaan kehittää lastensuojelun perhetyötä vastaamaan asiakkaiden tarpeita ja siksi kyselyssä pyydettiin tuomaan perheiden toiveita, ideoita ja kehittämis ehdotuksia esiin. Kyselyssä nousi esiin, että perheet haluavat aktiivisesti olla kehittämässä heille suunnattuja palveluita. Vanhempien ja nuorten vastauksissa nousi esiin, että nuorille pitäisi olla enemmän toiminnallisia virikkeitä. Laukaassa järjestetään toiminnallista toimintaa paljon alle kouluikäisille lapsille, kuten kesäleirejä, retkipäiviä ja pikkujouluja, mutta nuorille ei juurikaan ole toimintaa. Perheet toivovat myös tiiviinpää työskentelyä sosiaalityöntekijän kanssa. Perheet tuovat esiin, että

huostaanottotilanteissa perhetyöntekijän näkemys joskus ohitetaan, vaikka perhetyöntekijä näkee paremmin perhetyön arkea:

”Perhetyön pitäisi käyttää enemmän valtaa huostaanotto tilanteissa” (Nuori 1)

”Nuorille pitäisi järjestää enemmän toimintaa” (Nuori 4)

7 POHDINTA

Saamieni tulosten pohjalta tuon esiin tässä luvussa, kuinka lastensuojelun perhetyö merkitys näyttäytyy asiakkaiden kokemana Laukaan lastensuojelun perhetyössä ja ovatko he tyytyväisiä saamaansa palveluun. Tutkimuksen tavoitteena oli saada käsitys lastensuojelun merkittävyydestä asiakkaiden oman kokemuksen pohjalta. Paperikyselylomake jaettiin kaikille sillä hetkellä oleville uusille lastensuojelun perheille. Osa perheistä oli ollut jo aikaisemmin perhetyön asiakkaana, mutta työskentely näissä perheissä oli ollut välillä tauolla. Tutkimusmuoto oli suppea ja rajoittui vain Laukaan lastensuojelun perheisiin, joten tutkimustuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia lastensuojelun perhetyössä olevia perheitä.

7.1 Kehittämistyön prosessin arviointia

Kehittämistyö oli monivaiheista ja mielenkiintoista. Prosessin aikana oli mielenkiintoista tarkastella perhetyön merkityksen liittyviä ilmiöitä. Tulosten perusteella oma käsitykseni perhetyön tarpeellisuudesta vahvistui. Opinnäytetyön aihe on mielestäni erittäin ajankohtainen. Uuden sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä lastensuojelun perhetyön määrän tulisi pienentyä ja painotuksen tulisi siirtyä ennaltaehkäisevälle puolelle. Perheiden lisääntynyt pahoinvointi ja moniongelmaisuus kertovat kuitenkin siitä, että lastensuojelun perhetyön työskentelyn merkitys tulee säilymään edelleen lakiuudistuksenkin jälkeen.

Aloittaessani kehittämistyöhön liittyvää tehtävääni, ajattelin löytäväni paljon arjesta irrallisia olevia merkityksiä lastensuojelun perheille. Opinnäytetyöni osoittikin, että merkitykset olivat hyvin arkisia asioita, jotka olivat hyvin merkityksellisiä perheille. Tuloksissa haluankin nostaa esiin perheen arkeen liittyviä asioita, joita ei edes tule ajateltua niiden tavanomaisuuden vuoksi.

Me työntekijät ajattelemme usein, että emme ole mitään lastenvahteja tai siivoojia. On silti erityisen tärkeää, että huomioimme myös nämä asiat, koska kyselyssä nousee erityisen tärkeäksi asiaksi se, että välillä väsynyt äiti pääsee nukkumaan tai yksinhuoltaja käymään yksin kaupassa. Arkilähtöisessä työssä on tärkeää pohtia miten ymmärtää ulkopuolisen todellisuutta ja kuinka tarpeeseen voidaan vastata. (Hovi-Pulsa 2011, 86). Tavallisten arkipäivän merkitysten nostaminen esille saa toivottavasti työyhteisöissä keskustelua aikaiseksi ja avata uusia näkökulmia lastensuojelun perhetyön työskentelyyn.

”Yksin lasten kanssa ajatukset pyörivät usein ”neljän seinän sisällä” ja arki tuntuu väsyttävältä. Arjen jaksamisessa on hyvin tärkeää kun näkee muita aikuisia ja vie ajatukset muualle, sekä auttaa kodin askareissa ja lasten hoidossa” (Vanhempi 11)

Asiakastyytyväisyyskyselyn kautta sain arvokasta tietoa kehittämistyönä tehtyihin aloitus- ja lopetuskaavakkeisiin. Syvällisempi tarkastelu olisi tuonut tutkimukseen lisää syvyyttä. Mikäli tekisin uudelleen samanlaisen kyselyn niin, lisäisin kyselyyn vielä muutaman perheen haastattelun, jotta saataisiin vielä syvällisempää tietoa ja pystyisin varmistamaan, että saan vastauksia tärkeiksi katsomiini asioihin.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista, mutta kaikki jolle kysely annettiin, halusivat osallistua kyselyyn. Kuulan mukaan tutkimukseen osallistujat tulee motivoida tutkimukseen. (Kuula 2006, 155). Tutkimukseen osallistuneet lastensuojeluperheet saivat antaa rehellistä palautetta perhetyön toimivuudesta ja palvelun laadusta. Palautteen pohjalta pyritään kehittämään palvelua, joten tämä toimi henkilökohtaisena motiivina tutkimuksen osallistumiselle. Tutkimustuloksia analysoidessa on huomioitava, että tutkittavien motiivit ovat saattaneet vaikuttaa vastauksiin.

Tutkimuksen lähtökohtana on suojella tutkimukseen osallistuvia henkilöitä negatiivisilta seurauksilta, joita tutkimukseen osallistuminen voisi aiheuttaa. (Kuula 2006, 2019). Lastensuojelun perheitä kohtaan on usein ennakkoluuloja ja siksi oli erityisen tärkeää, että tutkimuksen osallistuvien perheiden anonymiteetti säilyy. Anonymiteetin säilyttämisen vuoksi on tärkeää saada tarpeeksi iso joukko osallistumaan tutkimukseen. Laukaa on pieni kunta, eikä lastensuojelun perheitä ole paljoa. Lastensuojelun perheet ovat palveluiden piirissä eripituisen ajan ja heitä on kuitenkin riittävän suuri joukko, joten anonymiteetti säilyi. Tarkkoja taustatietoja ei kysytty kyselylomakkeissa, koska niillä ei ollut merkitystä tutkimustulosten kannalta. Huomioin anonymiteetin myös kirjoittaessani asiakkaiden suoria lainauksia. Suorat lainaukset on merkitty juoksevilla numeroilla, jotta niitä ei voida tunnistaa.

Rehellisten vastausten saamiseksi on tärkeää huomioida tunnistamattomuus. (Kuula 2006, 201). Työskentelen itse Laukaan lastensuojelun perhetyössä, mutta en työskennellyt kaikissa tutkimukseen osallistuvissa perheissä, joten myös toiset perhetyöntekijät toimittivat perheisiin kyselylomakkeita. Pohdin, miten kyselylomakkeen toimittaminen henkilökohtaisesti vaikuttaa vastaamiseen. Työntekijä ei nähneet vastauksia, mutta rajoittiko se kyselyyn vastaajaa vastaamaan rehellisesti. Vastausten perusteella näyttää kuitenkin siltä, että perheet ovat uskaltaneet antaa myös kriittistä palautetta. Kyselyt kerättiin suljetuissa kirjekuorissa anonymiteetin säilyvyyden vuoksi. Kirjeet avattiin vasta, kun kaikki vastaukset oli saatu, koska anonymisoinnin peruslähtökohtana on, että kyselyaineisto tarkastellaan kokonaisuutena.

Perheille korostettiin, että vain opinnäytteen tekijä analysoi kyselylomakkeet, joten anonymiteetti säilyy koko tutkimuksen ajan. Tutkimusaineisto luvattiin myös hävittää heti aineistoanalyysin jälkeen, joka toteutui lupauksen mukaisesti.

Aihetta tutkittiin strukturoidun asiakastyytyväisyyskyselyn kautta ja tulokset olivat kunnan näkökulmasta positiivisia. Tutkimus tehtiin paperilomakekyselynä. Kyselyyn tehtiin avoimia sekä suljettuja kysymyksiä, jotta vastaajien oma kokemus tulisi paremmin esille. Paperilomakekyselyssä on aina riski, että vastaaja ei täytä niitä tutkijan oletuksen tai ohjeiden mukaisesti. Vastauksista huomaa, että vastaajat olivat ymmärtäneet joitakin kysymyksiä eri tavalla, mutta vastauksista sai silti kerättyä tuloksia.

Opinnäytetyön tekijänä oli vaikea hahmottaa, kuinka syvällisesti kyselyyn osallistuvat ihmiset vastaavat kysymyksiin. Ajattelin, että saan perusteltuja vastauksia avoimien kysymyksen kautta, mutta osa vastaajista ei ollut kirjoittanut mitään avoimiin kohtiin. Paperikyselyn vastaukset olivat aika lyhyitä, eikä niissä noussut syvällisemmin esiin perhetyön merkitys.

Kaikissa tutkimuksissa tulisi arvioida tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Luotettavuutta olen pyrkinyt lisäämään työssäni kirjoittamalla mahdollisimman tarkasti esiin tutkimuksen toteuttamisen ja tulokset rehellisesti. Pätevyyttä on kehittämistyössä myös pohdittu. Tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää, koska tutkittavia oli niin vähän. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 227).

Kehittämistutkimuksessa, jotka liittyvät asiakkaisiin ei pyritä yleistämään tuloksia. (Kananen 167–169) Tämä opinnäyte on kehittämistyö eikä tällä pyritä yleistettävyyteen. Tällä työllä pyritään esiin tuomaan asiakkaiden henkilökohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä. Uusittaessa kysely samanlaiselle kohderyhmälle nousee esille samanlaisia asioita, mutta kokemukset ja mielipiteet voivat olla myös erilaisia. Tämän tutkimuksen luotettavuutta tukee kuitenkin se, että aikaisemmin mainitsemani tutkijat ovat tuoneet esiin samalaisia tuloksia.

7.3 Kehittämisehdotuksia

Artikkeleiden, tutkimusten ja kansainvälisten lähteiden löytäminen perhetyön merkittävydestä oli haasteellista, mutta löysin mielestäni hyvin erilaisia artikkeleita ja tutkimuksia, jotka liittyivät perhetyön merkittävyyteen. Kuronen ja Lahtinen (2010) tuovat tutkimuksessa esiin, että Suomessa kiinnostusta lastensuojelun kehittämisen on ollut viimeiset 10–15 vuotta. Huoli lasten ja perheiden pahoinvoinnin lisääntymisestä on luonut tarpeen uusien toimintatapojen tarkastelulle ja työskentelymuotojen kehittämiseksi. (Mts. 65–70.) Hurtigin (2003) tutkimusta lukiessani huomasin löytäväni samoja teemoja, jotka sopivat omaan tutkimukseeni. Huomasinkin työn edetessä, että aikaisemmat tutkimukset tukevat omaa tutkimusta perhetyön merkityksestä.

Vertasin tutkimuksen tuloksia tutkimuskysymyksiin. Ensimmäinen tutkimuskysymys käsitteli sitä, mikä merkitys lastensuojelun perhetyöllä on ollut asiakkaille. Perheet kokevat Laukaan kunnan perhetyön tärkeänä ja lastensuojelun avohuollon perhetyöllä on ollut suuri merkitys tutkimuksessa mukana olleiden perheiden arjenhallintaan. Lastensuojelun perheet ovat voimaantuneet työskentelyn tuloksena ja jaksaminen on lisääntynyt. Osassa perheessä on sijoituksen uhka, joten perhetyöllä pystyttiin luomaan sellaista arkea, jossa lapsi voi turvallisesti asua kotona. Perhetyöntekijöiden työskentely perheessä varmisti sen, että vanhemmuus perheessä on riittävää. Vastaajat tuovat esiin, että perhetyön ansiosta huostaanottoja on pystytty estämään

Tulosten mukaan perheet pystyvät pikkuhiljaa toimimaan itsenäisesti arjen askareissa, koska vanhempien jaksaminen oli parantunut. Tämä kertoo perhetyön merkityksestä lastensuojelun perheissä, minkä voi huomata jaksamisen parantumisesta, silloin kun perheessä tuettiin monia asioita perhetyön keinoin. Merkittävyyden huomaa myös siinä, että nuori ei enää lintsa koulusta ja että vanhemmat ja nuori pystyivät keskustelemaan asioista yhdessä perhetyön käyntien seurauksena.

Päkkilän (2008) tutkimuksessa nousee esiin, että lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen pitää tietää ne syyt, joiden takia hän on lastensuojelun asiakkaana sekä mitä suunnitelmia syiden vähentämiseksi on. Lapsen tulee

olla myös tietoinen, kuka on hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijän on tavattava lasta usein ja hänellä on oltava rohkeutta kuunnella mitä lapsi haluaa sanoa. (Mts. 2008, 171.) Tässä tutkimuksessa havaittiin, että lastensuojelun perheen lapset tietävät pääsääntöisesti, miksi perhetyöntekijä käy heidän perheessään, mutta kuitenkin kaikille ei ole selvää perhetyöntekijän käynnin syy. Tämä tieto on mielestäni erittäin tärkeää, jotta voimme kehittää Laukaan lastensuojelun perhetyötä tässä asiassa. Jatkossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että lapselle puhutaan asiat tarpeeksi selkeästi. Myös sosiaalityöntekijän tiiviimpi työskentely on tärkeää muistaa.

Toinen tutkimuskysymys pureutui siihen, ovatko lastensuojelun perhetyölle laaditut tavoitteet toteutuneet ja oliko ne selkeästi asetettu. Tutkimuksessa nousi esiin, että tavoitteet eivät ole kaikille lastensuojelun perheille avautuneet. Onkin siis erityisen tärkeää, että työntekijät tarkistavat lastensuojelun perheiltä, että he ovat ymmärtäneet mihin perhetyöllä pyritään vaikuttamaan ja mitä se vaatii perheeltä itseltään samoin kuin perhetyöntekijä ja sosiaalityöntekijä asian näkevät. Tuloksien mukaan palavereita olisi hyvä pitää useammin, jotta väliarviointeja olisi säännöllisesti. Tällöin perheelle kirkastuisi sopivin väliajoin jo saavutetut tavoitteet ja mitä kohti tulisi vielä pyrkiä, jotta loputkin tavoitteet saavutettaisiin. Väliarvioinnissa tulisi siis tarkastaa tavoitteiden toteutuminen ja määritellä uudet tarkentavat tavoitteet, mikäli tavoitteeseen ei ole päästy. Tutkimustulokset kertovat myös sen, että yhdessäkään tutkimukseen osallistuvista perheistä eivät perhetyön tavoitteet toteutuneet niin, että lastensuojelun asiakkuus olisi voitu päättää.

Huomattuani, että tavoitteiden asettelu ei ole kaikille perheille selvää, lähdin kehittämistyölläni panostamaan tavoitteiden esiin tuomiseen. Kehittämistyön tuloksena laaditut aloitus- ja lopetuskaavakkeet on otettu yhdeksi työvälineeksi lastensuojelun perhetyöhön. Aloituslomakkeissa on huomioitu tavoitteiden asettelu. Tavoitteiden kirjaaminen aloituslomakkeeseen ryhdyttää lastensuojelun perhetyön työskentelyä, koska perhetyöntekijän on helppo palata tarkistamaan aloituskaavakkeesta mitä tavoitteita perhetyölle on määritetty ja palauttaa työskentelyn fokus tavoitteita kohti. Aloituslomakkeita

käytetään aina kun työskentely uudessa perheessä aloitetaan ja lopetuslomake täytetään aina lastensuojelun työskentelyn päättyessä.

Perhetyöhön liittyy hyvin vahvasti arkiset asia, joten on erittäin tärkeää pohtia tavoitteita aseteltaessa, että laaditaanko ne työntekijä lähtöisesti vai asiakaslähtöisesti. Lastensuojelun perhetyölle asetetaan lastensuojelun toimesta usein päämäärät ja tavoitteet, joilla voidaan vastata yhteiskunnan ja asiakaan välisiin ongelmiin. Asiakkaan arjen näkökulmasta ongelmat liittyvät esimerkiksi: Nuoren väkivaltaiseen käytökseen ja koulusta lintsuamiseen voidaan nimetä yhteiskunnalliseksi ongelmaksi, mutta asiakaslähtöisesti ajateltuna ongelmana voi olla koulukiusaus, masennus, mihinkään kuulumattomuuden -tai huonommuuden tunne. (Holvi-Pulsu 2011, 96.)

Bumdy-Fazioli, Briar-Lawson & Hadimanin (2008) tutkimuksessa tuodaan esiin, että vanhemmille on erittäin merkityksellistä, että heitä arvostetaan ja he saavat olla mukana tekemässä päätöksiä. (Mts. 2008, 158.) Tutkimustulosten perusteella Laukaan lastensuojelun perhetyöntekijät ovat onnistuneet luomaan perheisiin luottamuksellisen suhteen ja osanneet antaa oikeanlaista apua perheeseen. Perheet ovat saaneet olla vaikuttamassa heihin liittyviin asioihin. Perheissä, joissa tavoitteiden asettelu oli määritelty, on lastensuojelun perhetyöllä pystytty vaikuttamaan juuri niihin asioihin, joihin perheet olivat hakeneet tukea. Lastensuojelun perhetyö koetaan positiivisena ja sillä on pystytty katkaisemaan pitkään jatkuneet ongelmat. Perheet myös sitoutuivat hyvin työskentelyyn.

Tarkastelussa nousi esiin, että perhetyöntekijät tekevät työtä persoonana, jonka seurauksena työmuodot ja työskentelytavat ovat vähän erilaisia. Tämä on tärkeä tieto, mikä saa pohtimaan lastensuojelun perheissä tehtävää parityöskentelyä. Perhetyöntekijöiden hyvin erilaiset työkäytännöt voivat hämmentää asiakkaita ja he eivät aina tiedä kuinka heidän tulisi toimia. On hyvä, että työtä tehdään persoonana ja omia vahvuuksia painotetaan, silti voitaisiin pohtia myös työkäytäntöjen yhdenmukaistamista. Yhteiset työmuodot ryhdistäisivät työntekoa ja takaisivat sen, että asiakkaat saisivat tasalaatua palvelua. Jokaisen perheen tuen tarve tulee arvioida yksilönä, mutta työskentelyn raamitus olisi samanlainen kaikille. Asia otettiin puheeksi

työyhteisössäni ja työmuotoja uudistettiin niin, että muun muassa vanhemmuuden arvioinnille luotiin oman työskentelyn paketti, tehostetulle perhetyölle omansa ja niin edelleen.

Kolmas tutkimuskysymys tutki perheen tyytyväisyyttä lastensuojelun perhetyön työskentelyyn. Useimmat perheet ovat saaneet perhetyötä kerran viikossa. Osa tutkimuksessa mukana olleista perheistä oli ollut jo pidemmän aikaa lastensuojelun asiakkaana ja heille on tehty perhetyötä jo aikaisemminkin. Vastauksista näkyy, että perheet ovat tyytyväisiä Laukaan lastensuojelun perhetyöhön toimintaan. Lastensuojelun perhetyöllä on positiivisia vaikutuksia perheisiin, sillä vanhemmat kokivat, että he saavat apua arkeen, lastenhoitoon ja vanhemmuuteen. Perheet kokivat, että perhetyöntekijät ovat ammattitaitoisia.

Hovi-Pulsa (2011) tuo esiin, että Perhetyön piirissä olevilla asiakkailla on usein arjen struktuuri heikentynyt tai hukassa. Perhetyön avulla pyritään löytämään tai palauttamaan arjen säännöllisyys. Oleellisena osana perhetyöhön kuuluu myös vanhemmuuden tukeminen. (Mts. 85.) Mustajärvi (2008) tuo esiin, että perhetyön pullonkaula on perheiden sitoutuminen työskentelyyn. Perheen sitoutumisella on suuri merkitys perhetyön onnistumiselle. Asiakkaiden sitouttamattomuudesta voi kertoa se, että perhe ei tiedä mihin pitäisi sitoutua, koska heidän käsitys perhetyön käynnistymisen syistä, tavoitteista ja perhetyön työskentelystä on jäänyt epäselväksi. (Mts. 15–16.) Mustajärven tutkimus tukee tämän tutkimuksen tuloksena nousseiden tavoitteiden merkitystä.

Tuloksista nousi esiin myös resurssipula. Perheet toivat esiin, että välillä perhetyön tapaamisia joudutaan perumaan perhetyöntekijän estyessä tai käyntejä perheeseen ei voida antaa niin paljon kuin olisi tarvetta. Perheissä käy useita perhetyöntekijöitä ja perheet kokevat vaihtuvuuden hankalana, koska luottamuksellista suhdetta ei välttämättä synny monien eri työntekijöiden kanssa. Perhetyöntekijätkin ovat persoonia ja aina kaikkien kanssa kemia ei kohtaa niin hyvin, että työskentely olisi mutkatonta. Parityöskentelyn avulla voitaisiin mahdollistaa kemioiden kohtaaminen todennäköisemmin. Perheet kokevat pysyvän parityöskentelyn hyvänä

työskentelymuotona.

Tulosten mukaan suhteellisen pienillä työresursseilla voidaan saada isoja muutoksia lastensuojelun perheessä aikaiseksi, joten on tärkeää muistaa jatkossakin pitää korjaavassa työssä resurssit kohdallaan. Perhetyön resursseja vievät kotikäynnin lisäksi verkostotapaamiset ja koulupalaverit. Näiden tarpeiden huomioiminen on erityisen tärkeää, koska ne vievät varsinaiselta asiakastyöltä.

Uuden sosiaalihuoltolain myötä kirjausvelvollisuus laajeni, minkä seurauksena jokaisen perhetyömuodon työskentelystä tulee tehdä kirjaukset asiakastietojärjestelmään. Pääsääntöisesti ainoastaan kotipalvelutyöstä ei tehdä kirjauksia, mikäli sitä ei ole myönnetty lastensuojelun avohuollon tukitoimeksi. Dokumentointivelvollisuus tulee siis viemään entisestään resursseja kenttätystä, joka tulisi huomioida resurssilaskuissa. Toisaalta uuden sosiaalihuoltolain myötä myös lastensuojelun perheiden pitäisi vähentyä, koska painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä. Vähennystä ei ole vielä nähtävissä Laukaassa ainakaan toistaiseksi, mutta tulevan lakiuudistuksen myötä ennaltaehkäisevän työn lisääntymisen voidaan arvioida vähentävän korjaavan työn määrää jatkossa. (Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015 1 § 4.)

Jatkossa olisi mielenkiintoista tarkastella sitä, kuinka asiakkaat näkevät perhetyön merkityksen muutaman vuoden päästä työskentelyn päättymisen jälkeen, onko tukitoimilla pystytty pitämään voimaantumisen yllä ja koetaanko voimaantumisen johtuvan edelleen perhetyöstä. Toinen mielenkiintoinen tutkimuksen aihe olisi tutkia, kuinka isän osallisuuden lisäämisellä perhetyön työskentelyssä on merkitystä. Olen huomannut työskennellessäni perheissä, että monessa perheessä isän osallistuminen työskentelyssä on vähäistä.

7.4 Pohdintaa omasta roolista kehittämisprosessissa

Tämän kehittämistyön tarkoituksena on ollut saada lastensuojelun perhetyön merkittävyys näkyväksi sekä tuoda työyhteisöön uudet työvälineet, jotka

ryhdittävät työskentelyä sekä jäsentävät asiakkaille työskentelyn merkitystä. Konkreettisena tuloksena Laukaan lastensuojelun perhetyöhön tehtiin perhetyön aloitus- ja lopetuslomakkeet sekä asiakastyytyväisyyskysely. Lomakkeet koettiin niin toimiviksi, että ne otettiin myös käyttöön sosiaalihuollon alaiseen perhetyöhön. Asiakastyytyväisyyskysely toteutetaan myös sosiaalihuollon mukaisissa perheissä tässä tutkimuksessa laatimaa kyselyä hieman muokkaamalla.

Mielestäni olen löytänyt tutkimuksesta lastensuojelun perhetyön kehittämisen kannalta merkittäviä tietoja lastensuojelun merkittävyydestä. Merkitykset liittyvät vahvasti perheiden arkiseen toimintaan. Mielestäni työssä on tuotu esiin merkittävyyteen liittyviä tekijöitä sekä löydetty yhtäläisyyksiä aikaisempiin tutkimuksiin.

Tämä kehittämistyöhön liittyvä tutkimus kuvaa yhden kunnan kokemuksia lastensuojelun perhetyöstä. Tarkoituksena ei ole yleistää tuloksia niin, että kaikki lastensuojelun perhetyötä tekevät kunnat tekisivät työtä samalla tavalla. Tutkimustulokset saavat minut ja työyhteisöni tarkastelemaan omaa työskentelyämme perheissä. On toivottavaa, että kehittämistyön havainnot herättäisivät keskustelua muissakin työyhteisöissä. Parhaimmillaan saadut tulokset voisivat innostaa tutkijoita tekemään jatkotutkimuksia, jotta perheet tulisi vielä paremmin otettua huomioon ja heidän mielipiteitään ja näkemyksiään huomioitaisiin vieläkin tarkemmin.

Roolini kehittäjänä loi merkittävän vastuun kehittämisprosessissa, mutta mielestäni osasin huomioida työyhteisön mielipiteet sekä tutkimuksesta nousseet kokemukset. Pidin kiinni suunnittelupalavereista, joissa vietiin kehittämistyötä eteenpäin. Vahvuutena näen myös sen, että työskentelen itse lastensuojelun perhetyöntekijänä. Minulla on ollut tutkijana tarvittava ymmärrys ja tieto työn luonteesta ja toimintaympäristöstä sekä todellinen halu kehittää omaa työtäni parempaa suuntaan. Tutkimukseen osallistuviin perheisiin ei vaikuttanut negatiivisesti se, että opinnäytetyön tekijä työskenteli itse perhetyöntekijänä osassa perheissä. Päinvastoin perheet halusivat innokkaasti osallistua tutkimukseen ja olla vaikuttamassa palveluiden

kehittämiseen. Uskon, että suuri merkitys vastauksien palautumisella oli myös sillä, että kyselyt toimitettiin henkilökohtaisesti perheisiin.

Tuloksista nousee esiin tärkeitä asioita. Perhetyössä työskennellään yksityisellä, aralla alueella, perheen omassa kodissa. Luottamuksen rakentaminen, joustavuus ja rehellisyys ovat perheiden mukaan tärkeitä. Perheet tarvitsevat ihmisen, jolle voi purkaa huolia ja joka uskaltaa sanoa, mikäli asiat eivät mene niin kuin kuuluisi. Kyselyn tuloksissa nousee esiin, että Laukaan kunnan perhetyöntekijät ovat pystyneet tekemään lastensuojelun perhetyöstä asiakkaita palvelevan palvelu muodon, jossa pyritään ajattelemaan asiakkaan etua. Parantamisen varaa on vielä tavoitteiden määrittelyssä ja siinä, että sosiaalityöntekijä osallistuisi vieläkin tiiviimmin perheen kanssa työskentelyyn.

Kehittämistyö jatkuu edelleen, koska Laukaan lastensuojelun perhetyötä kehitetään uuden sosiaalihuoltolain mukaisesti sekä yhteistyössä lähiseudun kuntien kanssa. Syksyllä 2015 Keski-Suomen alueen perhetyöntekijät kokoontuivat vuosittaiseen työkokoukseen, jossa jaetaan kokemuksia ja kehitettiin perhetyötä paremmin vastaamaan perheiden tarpeita. Kehitystä tehdään myös Laukaan lastensuojelun työntekijöiden kesken vuosittaisessa kehittämispäivässä, johon osallistuu perhetyöntekijöiden lisäksi lastensuojelun sosiaalityöntekijät sekä sosiaalijohtaja.

Yhteistyö muiden kunnan palveluita tuottavien tahojen kanssa on erittäin tärkeää. Yhteistyöllä voitaisiin välttää perheen asioiden hoitaminen monesta luukusta ja päällekkäisen työn tekeminen. Laukaan lastensuojelu onkin mukana kehittämässä nuorille yhden luukun systeemiä, jossa kunnan nuorisotyötä tekevät tahot yhdistävät resursseja ja tekevät palvelut näkyvimmiksi nuorille. Palvelut tullaan jatkossa saamaan samasta paikasta. Tämä on erittäin tarpeellinen uudistus, sillä useasti 18 vuotta täyttäneet nuoret jäävät vaille palveluita, koska eivät tiedä mistä niitä kysyisivät

LÄHTEET

Banks, S. 2012. Ethics and values in social work. New York: Basingstoke; Palgrave Macmillan.

Bundy-Fazioli, K., Briar-Lawson, K. & Hardiman, E.R. 2008. A Qualitive Examination of Power between Child Welfare Workers and Parents. British Journal of Social Work 2009 39, 1447-1464. Viitattu 1.4.16.
<http://bjsw.oxfordjournals.org/content/39/8/1447.short>

Bäck- Wiklund, M. 2001. Senmodernt familjeliv och barn vardag. Teoksessa Barns vardag I det senmoderna samhället. Toim. M. Bäck-Wiklund ja T. Lundström. Stockholm: Nature och Kultur, 32–53.

Canavan, J. 2006. Reflecting for action: The future of family support. Teoksessa Family support as reflective practice. Toim. P. Dolan, J. Canavan ja J. Pinkerton London: Jessica Kingleys Publishers, 281.

Dolan, P 2006. Assessment, intervention and self-appraisal tools for family support. Teoksessa Family Support, Direction from diversity. Toim. J. Canavan, P. Dolan ja J. Pinkerton. London: Jessica Kingleys Publishers, 197-213.

Dunlop, A. & Fabian, H. 2007. Informing transition in the early years. London: YHT, ltd.

Gilligan, R. 2000. Family support, Issues and Prospects. Teoksessa Family Support, Direction from diversity. Toim. J. Canavan, P. Dolan ja J. Pinkerton, London: Jessica Kingleys Publishers, 13-33.

Graham, C. & Graham, A. 2000. Communities, Family support and social change. Teoksessa Family Support, Direction from diversity. Toim. J. Canavan, P. Dolan ja J. Pinkerton. London: Jessica Kingleys Publishers, 35–55.

Halme, N & Perälä M.L. 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinninlaitos, 216–226.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heino, T. 2009. Lastensuojelun tilastot, asiakkaat ja palvelut. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä. Toim. M. Barby. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinnin laitos, 53–55.

Heino, T., Kuoppala, T. & Säkkinen, S. 5/2005
Lastensuojelun avohuollon tilaston haasteet; kuntakyselyn yhteenveto. Työpapereita. Helsinki: Stakesin monistamo. Viitattu 10.2.15.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75316/Tp5-2005.pdf?sequence=1>

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita.13., uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita.15., uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hokkanen, L. 2012. Sosiaalitoimistojen asiakastyytyväisyyskyselyn tulkinta. Teoksessa Sosiaalityön vaikuttavuus. Toim. A. Pohjola, T. Kempainen ja S. Väyrynen. Tampere: Juvenes Print, 122-123.

Huoltoapulaki 116/ 1956. Viitattu 1.5.2016.

www.finlex.fi/fi/laki/smur/1

Hurtig, J. 2006. Lasten tieto sosiaalityön haasteena. Teoksessa Lapset ja sosiaalityö -kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleen arviointia. Toim. H. Forsberg, A. Ritala-Koskinen ja M. Törrönen. Jyväskylä: PS-Kustannus, 165–194.

Hurtig, J. 2003. Lasta suojelemassa - etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Väitöskirja. Lapin Yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Viitattu 15.3.2015.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-20111131012>

Hovi-Pulsa, R. 2011 Arkilähtöinen perhetyö. Strukturoitua avoimuutta. Licensiaattityö. Itä-Suomen yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, Yhteiskuntatieteiden laitos. Viitattu 5.5.2016.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20120001/index.html

Ikonen, L. 2013. Salassa pidettävä, suojeleeko laki lasta vai lastensuojelijaa. Helsinki: Radiumkirjat

Jokinen, A., Juhila, K. & Raitakari, S. 2003. Sosiaalityötä ”menestystarinoiden” tuolla puolen? Teoksessa Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Toim. M. Satka, A. Pohjola, A ja M. Rajavaara. Jyväskylä: Kopijyvä Oy, 151–152.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi -perhetyön arkea. 2., uudistettu painos. Porvoo: Bookwell Oy.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Tampere: Yliopistopaino oy.

Kananoja, A., Lavikainen, M. & Oranen, M. 2012. Toimiva lastensuojelu. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö

Kananoja, Lähteinen, Marjamäki, Laiho, Sarvimäki, Karjalainen & Seppänen 2007. Sosiaalityön Käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kivelä, N., Liukkonen, T & Niemi, A. 2015. Kasvun ja hoidon osaaja. Helsinki: Sanoma pro.

Kilpeläinen, A. & Salo-Laaka, M. 2012. Narratiivinen työtapä läheisneuvonpidossa ja muutoksen mahdollisuus. Tapaustudkimus sosiaalityön vaikuttavuudesta. Teoksessa Sosiaalityön vaikuttavuus. Toim. A. Pohjola, T. Kemppainen ja S. Väyrynen. Tampere: Juvenes Print, 303, 311.

Kuoppala & Säkkinen 2015. Lastensuojelu 2014. Suomen virallinen tilasto. Viitattu 1.5.2016.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015120422151>

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka, aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kuronen, M. & Lahtinen, P. 2010. Supporting families: the role of family work in child welfare. Teoksessa H. Forsberg ja T. Gröger. Social work and child welfare politics. Thought Nordig lenses, Bistol: Policy Press

Köyhäinhuitolaki 145/1922. Viitattu 1.5.2016.

finlex.fi/fi/laki/smur/1922/1

Lahti, S. 2008. Sosiaalipäivystys osana lastensuojelua. Teoksessa Sosiaalityötä monitoroimassa. Toim. K. Huotari ja J. Hurtig. Helsinki: University. 146–160.

Laine, T. 2015. Miten kokemusta voidaan tutkia. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevälle tutkijalle tutkimukseen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Toim. R. Valli ja J. Aaltola, Juva: PS-Kustannus, 29-50.

Laki sosiaalihuollon asiakirjoista. viitattu 3.5.2016
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150254>

Lapsi 2018 – lastensuojelun keskusliiton strategia 2014-2018. Viitattu 1.5.2016
www.lskl.fi/keskusliitto/strategia/

Lapsiperheet tyypeittäin 1950–2014. Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet ISSN=1798-3215. 2014. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 29.11.15.
http://www.stat.fi/til/perh/2014/perh_2014_2015-05-28_tau_003_fi.html

Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Viitattu 12.1.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajtasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>

Lastensuojelun käsikirja 2016. Erityistä tukea tarvitseva lapsi. Viitattu 29.3.16.
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/sosiaalipalvelujen-jarjestaminen/erityista-tukea-tarvitseva-lapsi>

Lastensuojelun Käsikirja 2016, Lastensuojelun tutkimus. Viitattu 7.4.2016.
<http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/ajankohtaista/lastensuojelu-thl-tutkimus-jakehittaminen/lastensuojelun-tutkimus>

Lindgren, E. 2007. Perhetyön merkityksiä etsimässä – tutkimus porin seurakuntayhtymän perhetyönkehittämishankkeesta. Sosiaalityön Pro-Gradu tutkielma. Tampereen Yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Viitattu 12.1.2015.
<http://tampub.uta.fi/handle/10024/78418>

Mustajärvi, S. Perhetyöhön sitoutuminen–Lastensuojelun perhetyön asiakkaana olevien vanhempien, perhetyöntekijöiden ja sosiaalityöntekijöiden kokemuksia. Pro gradu.-tutkielma. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Viitattu 6.5.2016
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-18249>

Muukkonen, T. 2009. Lapsen kohtaamis- ja prosessiosallisuus. Teoksessa. Lastensuojelun ytimissä. Toim. M. Barby. Helsinki: Yliopistopaino OY, 140

Myllyniemi, A. 6/2007. Lastensuojelun avohuollon perhetyö ammattikäytäntönä –jäsenyyksiä perhetyöstä toimintatutkimuksen valossa. Heikki Waris–instituutti
Soccan ja Heikki Waris –instituutin julkaisusarja 2007. Viitattu 11.2.2015.
http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.socca.fi%2Ffiles%2F90%2FLastensuojelun_perhetyo_ammattikaytantona.pdf&ei=cYjnVKbrlqH_ygP274L4Bw&usq=AFQjCNH_TnaEmr1DI4XyxI2RS5EpUUdliQ&sig2=SZCCoNyfsRfg72gNE17a5A

Ojasalo, K., Moilainen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy. Opinto-opas, YAMK. Viitattu 6.4.2015.
<http://studyguide.jamk.fi/fi/Opinto-opas-yamk/Opiskelu/Opinnaytetyo/>

Perälä, M-L. Halme, N & Kanste, O. 2014. Lapsiperheiden kokemus palveluiden saatavuudesta ja riittävydestä. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi. Toim. J. Lammi- Taskula ja S. Karvonen. Tampere: Juvenes Print - Suomen yliopistopaino Oy, 228 -233.

Pohjola, A. 2012. Moniulotteinen vaikuttavuus. Teoksessa Sosiaalityön vaikuttavuus. Toim. A. Pohjola, T. Kemppainen, T ja S. Väyrynen Tampere: Juvenes Print, 10–11.

Pohjola, A. 2012. Tutkimukseen perustuva vaikuttavuus. Teoksessa Sosiaalityön vaikuttavuus. Toim. A. Pohjola, T. Kemppainen ja S. Väyrynen. Tampere: Juvenes Print, 19, 23.

Pohjola, A. Kemppainen, T. & Väyrynen, S. 2012. Vaikuttavuus on monta. Teoksessa Sosiaalityön vaikuttavuus. Toim. A. Pohjola, T. Kemppainen, ja S. Väyrynen Tampere: Juvenes Print, 349, 351.

Pohjola, A. Kemppainen, T. & Väyrynen, S. 2012. Toimittajien esipuhe. Teoksessa Sosiaalityön vaikuttavuus. Toim. A. Pohjola, T. Kemppainen, T ja S. Väyrynen. Tampere: Juvenes Print, 7.

Puupponen, T. 2015. Sosiaalitoimen sihteeri. Efficatietokannan tiedot. Tiedot poimittu 1.12.15.

Päkkilä, H. 2008. Lähtökohtana lapsen etu ja lapsilähtöisyys. Teoksessa Sosiaalityötä monitoroimassa. Toim. K. Huotari ja J. Hurtig. Helsinki: University Press. 161–174.

Pösö, T. 2007. Lastensuojelun puuttuva tieto. Teoksessa Perhetyön tieto. Toim. J. Vuori ja R. Nätkin. Tampere: Vastapaino, 66–67.

Rantala, I. 2015. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2; näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Toim. J. Aaltola ja R. Valli. Jyväskylä: PS- Kustannus, 108-132.

Ristimäki, T., Sariola, H., Seppälä, J & Varsa, M. 2008. Lastensuojelulain toteuttaminen. Lastensuojelun keskusliitto ja sosiaalialan korkeakoulujen ammattijärjestö Talentia.

Ritala-Koskinen, A. 2003. Onnistumisia lastensuojelussa. Teoksessa. Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Toim. M. Satka, A. Pohjola ja M. Rajavaara. Jyväskylä: Kopijyvä Oy, 103–124.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäkeinen perhetyö. Helsinki: WSOY pro Oy.

Reijonen, M. 2005. "Mitä työtä se perhetyö oikein on?"- ammattina perhetyöntekijä. Teoksessa Voimaa perhetyöhön- arjen tuki ja ammatilliset verkostot. toim. M. Reijonen. Jyväskylä: PS- kustannus, 7-13.

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A 2006. KvaliMOTV- Menetelmäopetuksen tietovarasto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 5.5.2016.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html>

Sanders, J & Munford, R. 2006. Toward an inclusive approach to family support evaluation. Teoksessa. Family support as reflective practice. Toim. P. Dolan, J. Canavan ja J. Pinkerton. London: Jessica Kingleys Publishers, 267.

Seppänen, E. & Tarkki, I. 2013. Perhetyön merkitys ja asiakkaiden tyytyväisyys perhetyön toteutumiseen. Opinnäytetyö. Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 12.1.2015.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/66554>

Sosiaalihuoltolaki. 17.9.1982/710. Viitattu 10.2.2015.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820710?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaali+huoltolaki>

Sosiaalihuoltoa ja lastensuojelua koskeva uudistus, Finlex 2015. Viitattu 9.4.16.

<http://www.finlex.fi/fi/uutiset/303>

Suorsa, T. 2011. Kokemuksen yksilöllisyys, yhteisyys ja yhteiskunnallisuus. Subjektitieteellistä kokemustutkimusta. Teoksessa. Kokemuksen tutkimus2. Ymmärtävän psykologian syntyhistoria ja kehityslinjoja. Toim. T. Latomaa ja T. Suorsa. Tampere: Juvenes Print.

Spratt, T. 2001. The influence of child protection orientation on child welfare practice. British Journal of social work, 933-954.

<http://bjsw.oxfordjournals.org/content/31/6/933.short>

Terveysten ja Hyvinvoinnin Laitos. Lastensuojelu. Viitattu 24.1.2015.

<http://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu>.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura, Cop.

Vesterinen, K. 2012. Narratiivinen työtapa läheisneuvonpidossa ja muutoksen mahdollisuus. Teoksessa. Sosiaalityön vaikuttavuus. toim. A. Pohjola, T. Kemppainen ja S. Väyrynen. Tampere: Juvenes Print, 323–346.

Uusimäki, M. 2005. Perhetyö palvelujärjestelmässä. Teoksessa Voimaa perhetyöhön- arjen tuki ja ammatilliset verkostot. toim. M. Reijonen. Jyväskylä: PS- kustannus, 17–38.

Yesilova 2007. Perheen puolesta. Perhekasvatus Suomessa 1970–1980-Luvuilla. Teoksessa. Perhetyö tieto. toim. Vuori, J & Nätkin, R. Tampere: Vastapaino, 43–47.

Liite 1. Laukaan lastensuojelun perhetyön suunnitelman malli

LASTENSUOJELUN PERHETYÖN SUUNNITELMA LAUKAAN KUNTA

Asiakkaan nimi

Osoite ja puh.nro

Huoltajat

Muut perheenjäsenet

Sosiaalityöntekijä

Yhteystiedot

Perhetyöntekijä(t)

Muut yhteistyötahot

Saako perhetyöntekijä olla yhteydessä seuraaviin yhteistyötahoihin
perheen asioissa?

	Kyllä	Ei
Päiväkoti	_____	_____
Koulu	_____	_____
Kouluterveydenhuolto	_____	_____
Lastenpsykiatria	_____	_____
Nuorisopsykiatria	_____	_____
Neuvola	_____	_____
Muut yhteistyötahot	_____	_____

• Mitkä?

Saako perhetyöntekijä kyyditä perheenjäseniä?

Perheen tilanne tällä hetkellä perheen kuvailemana

Miten perhe määrittelee seuraavalla asteikolla, kuinka vakavasta
tilanteesta on kyse?

tilanne on	hyvä	kohtalainen	huono	erittäin
erittäin				huono
hyvä				
1-----	2-----	3-----	4-----	5-----

Miten perhetyöntekijä määrittelee seuraavalla asteikolla, kuinka vakavasta tilanteesta on kyse?

tilanne on erittäin hyvä	hyvä	kohtalainen	huono	erittäin huono
1-----	2-----	3-----	4-----	5-----

Mitkä asiat perheessä on hyvin?

Mitkä asiat ovat auttaneet siihen, että nämä asiat ovat hyvin?

Miten perhe määrittelee seuraavalla asteikolla, millaisena toivoisitte huolen/ ongelman olevan kolmen kuukauden päästä?

huolta ei ole enää	huoli on hyvin pieni	huoli on pieni	huoli on vähän pientynyt	huoli on pysynyt samana
1-----	2-----	3-----	4-----	5-----

Perheenjäsenten kokemus avun ja tuen tarpeesta, miten mennään eteenpäin ja mitä se edellyttää perheeltä?

Perhetyön tavoitteet, suunnitelma ja keinot miten muutos toteutetaan

Pvm ja asiakkaan allekirjoitus

Pvm ja työntekijän allekirjoitus

Liite 2. Laukaan lastensuojelun perhetyön lopetus malli

LASTENSUOJELUN PERHETYÖN LOPETUS

Asiakkaan nimi

Perhetyö lopetetaan, koska

Miten perhe määrittelee seuraavalla asteikolla huolen tällä hetkellä?

huolta ei ole	huoli on erittäin pieni	huoli on pieni	huoli on pysynyt samana	huoli on suurentunut
1-----	2-----	3-----	4-----	5-----

Aloitettiin perhetyö oikeaan aikaan ja toteutuiko sovitut käynnit?

Kuunneltiin perheen esittämiä toiveita ja otettiin ne huomioon?

Liite 3. Kyselyn saatekirje

Hei.

Opiskelen Jyväskylän Ammattikorkeakoulussa perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden koulutusohjelmassa ylempää sosiaalialan AMK-tutkintoa (sosionomi ylempi AMK).

Teen koulutukseen liittyvän opinnäytetyön aiheesta perhetyön merkitys lastensuojelun perhetyön perheissä Laukaassa.

Lastensuojelun perhetyötä tehdään suomessa hyvin monella tapaa, mutta sen merkityksestä puhutaan vähän. Lastensuojelun perhetyön merkityksen tutkimisella voidaan tehostaa perhetyön suunnitelmallisuutta, tavoitteellisuutta, asiakaslähtöisyyttä ja palvelumuotoja. Kyselyiden avulla halutaan kartoittaa onko palvelut Laukaassa riittäviä sekä kehittää Laukaan perhetyötä jatkossa. Kyselyyn vastaamalla voitte lisäksi vaikuttaa perhetyön sisältöön.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Vastaaminen tapahtuu anonymisti ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Kiitos.

Laukaassa 14.9.15

Tanja Peränen
Perhetyöntekijä
Laukaan kunta

Liite 4. Laukaan lastensuojelun perhetyön asiakaskysely 7-12 vuotiaille lapsille

LAUKAAN LASTENSUOJELUN PERHETYÖN ASIAKASKYSELY 7-12 VUOTIAILLE LAPSILLE

- ☐ Tyttö
☐ Poika

ikä: _____

1. Tiedätkö kuinka kauan perhetyöntekijä työskenteli perheenne kanssa?

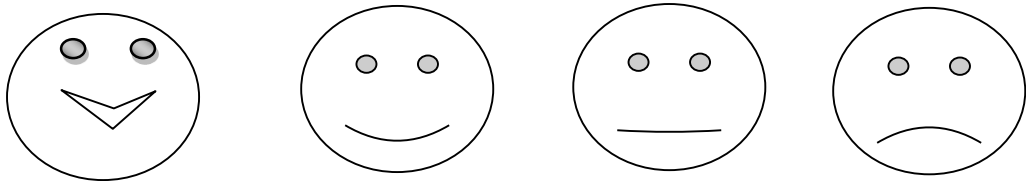
- ☐ En tiedä/ Muista
☐ alle 1kk
☐ 1-3 kk
☐ 4-6kk

Kuinka monta kertaa tapasit perhetyöntekijän?

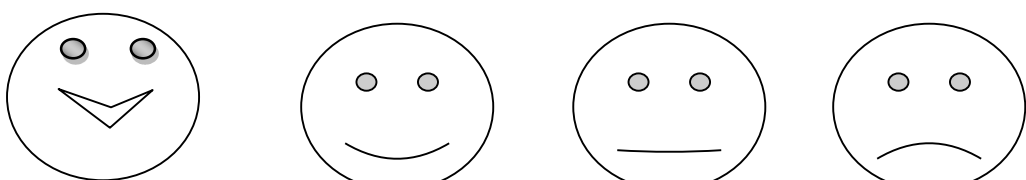
- ☐ En tiedä/ Muista
☐ Yhden kerran
☐ 2-5 kertaa
☐ Yli 5 kertaa

Rastita mielipidettäsi vastaava naamakuva ja kerro viivalle miksi ajattelet näin.

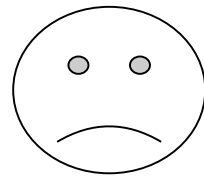
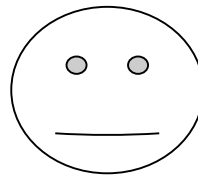
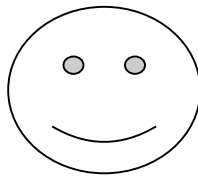
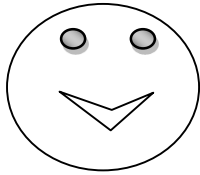
2. Oliko tapaamisia mielestäsi tarpeeksi?

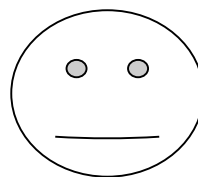
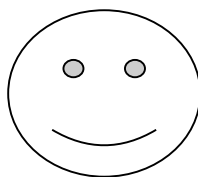
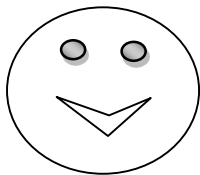
3. Tiedätkö, miksi perhetyöntekijä kävi teillä?

4. Tuntuiko sinusta, että perhetyöntekijä kuunteli sinua?

5. Millaista apua perhetyöstä oli sinulle tai perheelle?

Kiitos Vastauksestasi!

Liite 5. Laukaan lastensuojelun perhetyönasiakaspalaute

LAUKAAN LASTENSUOJELUN PERHETYÖN ASIAKASPALAUTE

PERHE: AIKUISIA _____ LAPSIA _____
PÄIVÄMÄÄRÄ _____

1. Kuinka pitkään perhetyöntekijä työskenteli perheen kanssa?

- ☐ alle 1kk
- ☐ 1-3 kk
- ☐ 4-6kk
- ☐ yli 6kk

2. Onko perheenne ollut aikaisemmin lastensuojelun perhetyön asiakkaana?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

3. Kuinka monta kertaa tapasitte perhetyöntekijän?

- ☐ Yhden kerran
- ☐ 2-5 kertaa
- ☐ Yli 5 kertaa
- ☐ Olen asioinut vain puhelimitse

Kuinka riittävänä koette tapaamisten määrän, oliko perhetyöllä selkeä aloitus ja lopetus?

4. Missä määrin koette perhetyöstä olleen apua perheellenne?

- ☐ Paljon
- ☐ Jonkin verran
- ☐ Vähän
- ☐ Ei lainkaan

Kuvaile saamaanne perhetyötä. Minkälaista apua olette saaneet?

5. Millainen merkitys perhetyöllä oli perheellenne (ympyröi sopivin vaihtoehto)

Perhetyöstä	1	2	3	4	5	Perhetyöstä
ei hyötyä						suuri hyöty

Miksi ajattelette näin?

6. Onko perheenne tilanteessa tapahtunut muutosta perhetyön aikana?

- ☐ Tilanne on parantunut perhetyön vaikutuksesta
- ☐ Tilanne on parantunut, mutta ei perhetyön vaikutuksesta
- ☐ Ei muutosta suuntaan tai toiseen
- ☐ Tilanne on heikentynyt, mutta ei perhetyön vaikutuksesta
- ☐ Tilanne on heikentynyt perhetyön vaikutuksesta
- ☐ En osaa sanoa

Perustelut valinnalle:

7. Millaisia tavoitteita perhetyölle asetettiin? Saiko perheenne olla osallisena tavoitteiden määrittelyssä?

8. Kuinka selkeästi asetetut tavoitteet mielestänne toteutuivat?

9. Onko teidän mielipiteitänne kuunneltu riittävästi?

- ☐ Kyllä
- ☐ Osittain
- ☐ Ei ole kuunneltu

Kerro tarkemmin:

10. Millaisena perheenne on kokenut yhteistyön toimivuuden perhetyöntekijän kanssa?

11. Ideoita / kehittämissuhteita perhetyön toiminnan kehittämiseksi:

Kiitos palautteesta!